

A POLGÁR

A DEMOKRATA-LIBERÁLIS POLGÁRSÁG LAPJA

Előfizetési ára:

Egy évre 240.000 korona
Félévre 120.000 korona
Negyedévre 60.000 korona

Főmunkatárs:

VÁZSONYI VILMOS
Felelős szerkesztő: CSERGÓ HUGÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VII. ker., Aréna út 80. sz.
Telefón: József 55-71
Megjelenik minden szombaton

Egyenlet több ismeretlennel

Irta: VÁZSONYI VILMOS

A frankhamisítók ellen adott vádirat *egyenlet több ismeretlennel*. Az ismeretlenek a jótékony háttérben húzódnak meg és kilétükre a vádirat, tehát az eddigi nyomozás világosságát deríteni nem tud.

A vádirat indokolása azzal kezdődik, hogy a herceg „az 1923. évben *több barátjával, kiknek személyét megnevezni nem hajlandó*, elhatározta, hogy valamelyik külföldi állam papírpénzét utánoztatni fogja. Utána az evégből tartott tanácskozások és megbeszélések azzal az eredménnyel végződtek, hogy francia ezerfrankos papírpénzt fognak — *lehetőleg nagy mennyiségben* — utánoztatni és azokat forgalombahozni.”

Ismeretlenek tehát a barátok, akik a tervet kiészítették és akik kétség nélkül a herceget ebbe a könnyelmű és szörnyű vállalkozásba belesodorták. Az *ismeretlenek* boldogan élvezik a szabadságot, a hercegi hallgatás amnesztiáját és konokul húzódoznak attól, hogy önként megjelenjenek a nyilvánosság előtt, reklamálván a hazafiasnak mondott esemény nekik is kijáró eserkoszorúját.

Ismeretlenek részben a vállalkozás finanszírozói is. A vádirat azt mondja: „A herceg azt állítja, hogy a pénzhamisítás és a hamisítványok forgalombahozatala költségeit ő finanszírozta és ahoz csak lényegtelen esekély mértékben járultak hozzá mások, *kiknek személyét megmondani nem hajlandó*.” Boldog *ismeretlen* finansz-emberek a homályban! A vádirat ebben is kénytelen megnyugodni. Sőt azt mondja, hogy „*a herceg kimutatta, hogy körülbelül tíz milliárdot fordított a pénzhamisítás költségeire*.” Erre a kimutatásra valóban kíváncsiak vagyunk!

A herceg 1925 augusztusban a mi biztos tudomásunk szerint *két milliárdot* vett fel a Nemzeti Hitelintézetől és novemberben 53.000 fontot a Földhitelintézetől. Ebből az utóbbi kölcsönből egy milliárdot fizetett vissza a Nemzeti Hitelintézetnek és megfizette egy 200.000 dollárt kitevő tartozását. A herceg tehát *ezeket a kölcsönöket legnagyobbbrészt adósságok törlesztésére fordította*. Ha tehát olyan óriási költségekbe került a pénzhamisítás, hogy a tíz milliárdot is túlhaladta, valóban kíváncsiak vagyunk, kik az *ismeretlen* finanszírozók, kik az *ismeretlen* pénzforrások?

Ismeretlenek a „barátok”, de *ismeretlen* maga

az úgynevezett „*hazafias cél*” is, amelynek érdekében a hamisítás történt. Mi volt ez a *hazafias cél*? Erről mélyen hallgat a herceg, mélyen hallgat Nádosy. Lehet-e az ilyen odavetett állítással beérni és nem kell-e továbbra is keresni, hogy mit jelentett a tettesek szemében a *hazafias cél*? *Belpolitikai kalandot, hatalmi célszatot avagy egyebet*? A vádirat egyszerűen beéri annak elégikus beismerésével: „*e tekintetben a valódi tényállás megállapítható nem volt*.”

A bünper két főalakja: a herceg és az országos főkapitány tehát bőven éltek a bünvádi perrendtartásnak azzal a kedvezményével, hogy a terhelteknek *ezt a kedvezményt megadja, egyúttal hozzáteszi, hogy a terhelteket figyelmeztetni kell a vallomás avagy a felelet megtagadásának súlyos következményeire*. A vádiratból nem tűnik ki, hogy megmagyarázták-e a hallgató terhelteknek, hogy hallgatásuk mellett azt az állításukat, hogy őket úgynevezett *hazafias cél* vezérelte, még csak nem is valószínűsítették.

Amidőn a vádirat azt mondja, hogy „amit a terheltek a bünselekmény elkövetésének indokál előadnak, legfeljebb a *büntetés mérvének megállapításánál vehető figyelembe*”, — e kijelentésével *beleringatja a terhelteket abba a hitbe, hogy számukra már elegendő enyhítő körülmény, ha odadobják azt a szót: hazafias cél vezetett minket!* Beleringatja őket abba a feltevésbe, hogy *elegendő* beismerés, ha *azt ismerik be, ami már nélkülök is bebizonyult*. Holott csak az a töredelmes beismerés, ha a *bünselekményt minden részeseivel és minden részletével az igazságnak megfelelően feltárják. A büntetőjog nem ismer hazafias pénzhamisítást és a bünvádi perrend nem tekinti gentlemannak azt, aki nem vallja be az igazat*. Tehát már a vádirat szövegében érezettni kellett volna a terheltekkel, hogy hallgató taktikájuk *nem válik előnyükre*.

Ámde nemcsak a hercegnek vannak *ismeretlen barátai*, hanem az országos főkapitánynak, aki hat hamis román útlevelet gyártatott, szintén van egy *ismeretlen bizalmasa*, akitől az útleveleket megszerzte, de „*akit megnevezni nem akar*”.

A vádirat során egyre szaporodnak ezek az *ismeretlenek*. 1924 nyarán Kölnben egy „*ismeretlen*”

gyárostól szereztek be a hamisítványok előállításához szükséges papírányagot. Majd néhány hét múlva külföldről újra ismeretlen helyről 200 kg súlyú újabb papírszállítmány érkezett. Ismeretlen helyről került ki egy holland keverő gép, egy rázó rosta, egy prés és egy szatínáló készülék. Ismeretlen helyről származik a tégelynyomóasztó és a számozógép. Bécsben ismeretlen helyen rendelték meg és szállították be a víznyomáshoz szükséges sodronyhálókat és szítákat.

Íme, a személyek és eszközök ismeretlenségének sokasága! Valóságilag duskálhatunk a homályban! Lehet-e mindebben megnyugodni? A terhelteket erőszakolni nem lehet és nem szabad, ámde mindig figyelmeztetni kell, hogy ez a konok hallgatás, amely nem *gentlemanság*, hanem *bűnpártolás*: merő ellenében van azzal, amit töredelmes beismerésnek neveznek, tehát a *homályok meghagyása nem enyhítő, hanem súlyosbító körülmény*.

A vádirat ellen jogi szempontból további súlyos kifogások emelhetők. A vádirat pénzhamisításban tettesnek tekinti *Windischgrätz Lajos herceget* és *tettestársaknak Gerő Lászlót*, az Állami Térképészeti Intézet *főtisztviselőjét*, valamint kilenc alárendeltebb helyzetben lévő térképészeti intézeti tisztviselőt és alkalmazottat. — Ellenben az *országos főkapitány*, aki a vádirat szerint kezdettől fogva mindenben résztvett és mindenbe be volt avatva, aki tekintélyével fedezte a vállalkozást, — *csak bűnsegéd!* Csak bűnsegéd *Hajts Lajos* és *Kurtz Sándor*, akik *főnökei* voltak az Állami Térképészeti Intézetnek és akik nélkül nem lett volna lehetséges, hogy egy esztendőn át foglalkozzanak egy állami intézetben a frankhamisítás előkészületeivel. A bűnsegéd büntetése a törvény szerint sokkal enyhébb, mint a tettesé. *Lehet-e tettesnek tekinteni a gépmestert vagy a cinkegrafust és bűnsegédnek a főkapitányt, valamint az intézet vezetőit?*

Midőn a vádirat magyar útlevélek hamisításáról szól, mentességet állapít meg az útlevélosztály főnöke számára, mert az országos főkapitány rendeleteit „*meggondolás nélkül, feltétlenül és azonnal teljesíteni kellett*”. Rendben van! Ámde mi volt a helyzete az Állami Térképészeti Intézet alárendelt embereinek, akik úgyszólván *a teljes hivatalos apparátussal, felettes hatóságuk tudtával és utasítására vettek részt a hamis frankok előállításában?* És ha *ők forma szerint mégis tettesek: lehet-e az országos főkapitány és a térképészeti hivatal főnökeit bűnsegédként beállítani?* Hiszen itt egy szövetségről van szó, *tettestársaságról!* Alig hisszük, hogy a bíróság elfogadná a vádiratnak ezt a helytelen minősítését. A bíróságot ugyanis a *tettazonosság* elve alapján a legkevésbé sem köti a vádirat álláspontja. Mi értelme van ismét annak, hogy a vádirat olyanokat, akiket a legsúlyosabb felelősség terhel állásuknál és befolyásuknál fogva: *gépmesterek és szítalók mellett bűnsegédeké degradál?*

Ez a furcsaság a továbbiakban megismétlődik. A hamis pénz forgalombahozatalának büntetésében *tettesek*: ifj. *Andor Endre* és dr. *Schwetz Tibor*, — két fiatalember. Ellenben *Szörtsey József*, a Magyar Nemzeti Szövetség és a *TESz* ügyvezető elnöke és *Zadravetz István* tábori püspök — *csak bűnsegédek*. — Lehet-e ismét ezeket a befolyástalan és beugrattott fiatalembereknek felelősségét *többre* tenni, mint azokét, akik *nagy társadalmi pozícióikkal megerősítették őket* abban a feltevésükben, hogy nem járnak tilos úton és nem lesznek felelősségre vonhatók?

Itt ismét áll mindaz, amit az előbb mondtam a szövetségnek a *tettestársi minőségéről* és a *tettazonosság elvéről*, amely a bíróságot felmenti az alól, hogy az ügyészi vádirat minősítését tekintse irányadónak.

A vádiratnak *Baross Gáborra* vonatkozó részével, amely ugyancsak sok kifogás alá esik, más alkalommal fogok foglalkozni.

Humoros a szerepe *Kovács Gáspárnak*, a komornyiknak. *Miért vádolt ez az ember?* Lopott 7000 frankot, amiről azt hitte, hogy valódi, — mert különben alig küldött volna ki abból néhány darabot Hollandiába gyermekei jótévíhez — csak később tudta meg, mikor a herceg érdekében találta ki meséjét, hogy mentse gazdáját. Lopás miatt nem üldözhető, mert házi tolvaj és ellene *magánindítvány nincs*. Tudat hiányában nem vádolható meg a hamispénz család használatának bűncelekményével sem. *Ez az ember nem terheltnék való, hanem nagyon jó tanu volna*. Jó tanu volna annak a megállapítására, kik vettek részt az utolsó hónapokban a herceg lakásán *bizalmas tanácskozásokban* és hol kell keresni azt a társaságot, amely a herceg vállalkozása mögött állott. *Az ismeretlen barátokról és ismeretlen finanszírozókról* itt talán lehullna a lepel. *Kovács Gáspár* — terhel, tehát *joga van hallgatni és joga van hazudni*. A tanu ezt a mentességet nem élvezi. *Miért fosztja meg magát a vád egy ilyen nagyszerű tanutól?*

A vádiratnak gyorsan kellett elkészülnie. Ez kétségtelen és jogos szempont. Csak így magyarázható, hogy a *tanuk sorából egyesek hiányoznak*, akiknek megidézése szükséges volna. Hogy többet ne mondjak: a vádirat megemlékezik két fiatalemberről: *Szenássy Ferencről* és *Hajtsy Györgyről*, akik letették az esküt, de visszaléptek; a *tanuk között azonban nevüket hiába keressük*.

A vádirat után is íme: az ismeretlenek sokasága! A herceg hallgat, ő az *ügy tengelye*, az *ész*, a *szervező*, a *felbujtó*, a *finanszírozó*, a *Zenith* és a *Nadir!* És eddig boldogan viszi ezt a szerepet. Mindenki, aki őt közelről ismeri, elképedve nézi ezt a rejtélyes jelenséget...

Heti klapanciák

Azt olvassuk, hogy a vadászaton Három vaddisznót ejtett Bethlen el, Hibás e szám, mi úgy tudjuk, hogy Huszonhatot őriz a Markó-hotel...

Windischgrätz, a főparancsnok, Ki a vezénylést roppant érti, Hajts-nak így szólt: te balra hajts! Rábának meg: te jobbra térj ki!

A tettesek kaphatnak egy-két évet, Tekintet nélkül rangra, névre. Ezzel szemben az ország büntetését Becsülöm legalább is öt évre...

—Lyó.

DR. BURSICS ZOLTÁN, ÜGYVÉD JOGI SZEMINÁRIUMA

Berlini-tér 3 (Westend-ház). Elkészít az összes jogi, közgazdasági, ügyvédi vizságra. Jegyzetbérlet. Tanácskozas

Amit nem lehet szavazással elintézni

Felkiáltások jobbról: *Mi is elítéljük!*

Berky Gyula: *Nem lesz új október, legyen nyugodt!*

Szomjas Gusztáv: *Túltesznek a cseheken!*

Berky Gyula: *Hamisfrank tüzénél ne süssék politikai pecsényéjüket!*

Nagy Vince: *A frankhamisítás miatt a külföld egymásután likvidálja kölcsönigereit!*

Felkiáltások a kormánypárton: *Igen, mert maguk így beszélnek.*

Szeder Ferenc: *Hazudni, azt tudnak!*

Báró Podmaniczky Endre, gróf Hoyos Miksa.

Mándy Samu: *Mi is elítéljük a frankhamisítókat!*

Peyer Károly: *Minden az ellenkezőjére vall!*

(A Ház naplójából.)

Ime, parlamenti tárgyalásában egy ügy, amelynek — nincs politikuma, „az ügy, amely ki van kapcsolva.” A nemzetgyűlés viharainak villámfényében megmutatkozott, hogy mennyire csak erről van most szó... még hogyha nem is beszélnek róla. Az ügy kriminalisztikuma megy előre, a maga rendes perrendi pályáján — politikailag: a parlamenti bizottság vizsgálja, amelynek ülései titkosak, de azért csak ez forralja a légkört a plénumban is, mint mindenütt. Hiába nincs napirenden, hiába a paktum minden alkotó művészete, hiába tartják be, sőt hiába — nem tartják be (főleg egységspárti beszédekben) a paktumot... mindhiába „a levegőben van” és ezek a futó viharok, ezek a röpködő kis csaták, hirtelen felcsattanó és összecsattanó polémiák, az idegeknek ez a roppant villamos ingerlékenysége: mind a láz jelei, a lázé, amely megvan akkor is, hogyha egyelőre nem beszélnek magáról a betegségről.

Minden ülés mostanában egy-egy hatalmas kortörténeti jegyzőkönyv, a háború utóbjaitól egészen a frankhamisításig. Ebben a kortörténetben érdekes jelenség az is, hogy *Vicziánnak* nincs sürgősebb mondanivalója, mint a régi dal, a szakszervezetek „terrorjáról”, de alig mond pár szót, ráidézik a filmrendeletet

és élénk száguld az az 1920-as korszak, amelyben *Viczián* a mozdíktátor. Másik kép: *Rakovszky* István, a régi parlamenti harcok nagy esatárja. Erős, támadó beszédét várják. S valóban ahogy feláll, úgy áll ott, mint egy leszakadt sziklaja a lipói havasoknak, amelyen a régi parlamenti korrupcióellenes esaták tomboló viharjai vernek visszhangot... azt hiszik, ő lesz most is, aki felhangszereli a vihart; s ahogy súlyos alakja előrelendül, ahogy megszólal, az már tűz és láng, de ez a láng hamar elalszik most, a lángszóró elvonul, *Rakovszky* nem támad és miután szatirájának nem pengéjével, hanem fejszeapásával röviden bejelentette, hogy itt van, — be is fejezte beszédét, kijelentvén, hogy *maйд akkor* mondja el mondandóit, ha a parlamenti bizottság jelentése a plénum elé kerül. Amikor azt mondja, hogy nem azt a beszédet mondja el, amelyet el akart mondani, a kormánypárti képviselők föllekesülten kiáltják: — *Hála Istennek!*

Ez a kis közbeszólás, ez a kis föllelezés: helyzetképek is elég s ép olyan jellemző a lelkes és zajos *félreértés is*, amely *Rakovszky* ama kijelentését fogadja, hogy: „most össze kell fogni...”

A vihar persze nem marad el. Ami benne van a levegőben, végre is felgyúl, kavargó hangorkánban akkor, amikor *Nagy Vince* beszél, de dermesztő rémülettel fagnak a kavargó hangok, amikor *Peyer* felolvassa a demokratikus ellenzék súlyos deklarációját a vádirat dolgában. A legérdekesebb pedig az, hogy a legagresszívabb közbeszólások repülőrajai a kormánypárttól röppentek fel. Szinte már vártuk a kórust, hogy: „*Szavazzunk! szavazzunk!*”... pedig-pedig éppen az ilyen dolgok azok, amelyek nem a szavazógép mozgásbahozásával, nem szavazással dőlnek el, itt hiába áll föl az erdő és hiába ül le az erdő, amelynek hervadt gallyai oly búsan zúgnak évek óta...

Nem, ezt nem lehet szavazással elintézni, — maga *Bethlen* István is konstatálta ezt már egy közbeszólásában a mult héten. Itt elképzelni sem lehet, hogy

TÁRCA

Herczeg Ferenc

Irta: LENGYEL ERNŐ

Fiatalsága jóformán nem volt, — mingyárt első regényével „egyszerre lesz híres”, mint *Byron* a *Child Harold* első éneke után s abban a korban, amikor mások a padlásszoba ablakából fürkészik a szerencsesíllagot, *Herczeg Ferenc* már akadémikus; a *Petőfi Társaság* elnöke, legitím trónkövetelője *Jókai Mór* és *Mikszáth Kálmán* dicsőségének. *Anatole France* harminckilencéves volt, mikor első kis regénye „*Le crime de Bonnard Sylvestre*” megjelenik; már túl van az ötvenen, mikor a világhír szárnyára kapja nevét; *Romain Rolland* már befejezte a *Jean Cristophe*-t, mikor, mint *Stefan Zweig* beszéli, a hárommillió Párizsban nincs egy tucat ember, aki ismerné a nevét... *Herczeg Ferenc* pályafutása: egy olimpiai bajnoksággal kezdődik, amelyet sportnyelven szólva, azóta is: „*tart*”, tart: negyven esztendeje, tart: iskolák, irányok, áramlatok szédítő forradalmi és ellenforradalmi kavargásában, tart, miközben a mélységbe zuhan az az egész világ, amelyben dicsősége megszületett. Dicsősége változatlan, de közönsége változik: egyszer a középosztály, egyszer az egész ország; így nő hőseinek köre is: a Gyurkovics fiúktól — a magyar nemzetig. Tünelmesen sikerű *Ocskay brigádéros*-a óta egyre mélyebben ereszkedik alá bűvárharangjában a történelem vizein; azért,

mintha elfordulna a jelentől? — dehogyan: azért, mert annak titkát kutatja a multak mélységeiben, ahol fagypontra van minden. Nem a pártok elől menekül a multba, ellenkezőleg, — szobrokat lódit ki a napi politika harcaiba s a mostani küzdelmek olaját önti a mult temetői mécsésébe, Bizánce véres alkonyfényével világítja meg a századelejei magyar politika öngyilkos harcait s a reformkorszak nagyjainak márványtorkából kiáltja fel panaszait és tiltakozásait a tegnapi és ma aktuális politikája ellen.

Goethe mondja, hogy aki sokat beszél a multról, annak a jelen számára vannak halaszthatatlan közlendői. *Herczeg Ferenc* történelmi regényei és drámái a jelennek szólnak, — az Olympusról dobnak bennük egy szavazócedulát az urnába; egy közbeszólást a levegőbe, vagy egy határozati javaslatot az asztalra; mikor képviselő volt, ritkán szólalt föl a Házban, pártértekezleteken pedig egyáltalában nem szóalt föl, — a pártember regényeiben és drámáiban szólal meg igazán és ha *Emerson* azt írja *Goethe*-ről, hogy egy századot mentesített a gyöngöseség vádjától, *Herczeg Ferenc*: egy kormányzati rendszert mentesített...

Franciaország nagy konzervatív írói, de *Maistre*-től *Lemaitre*ig és *Chateaubriand*-tól *Paul Bourget*-ig nem voltak olyan szüvedéyes pártemberek, mint a „hideg”-nek mondott *Herczeg Ferenc*, akiben halhatatlan lesz a pártfegyelem, akinek munkái azelőtt egy lángelme hűségnyilatkozatai az élő pártvezér iránt, később megannyi hervadhatatlan koszorú: a halott sírján. Mikor *Herczeg* a történelem felé nyúl, nem szakad el a jelentől, — ellenkezőleg, szorosabban fonó-

majd a pártdresszura hatalmas lesz a legdöntőbb tényező, hogy majd „felteszik a kérdést“, aztán szavaznak és az úgy a parlamentáris lovagiasság szabályai szerint házszabályszerűen el van intézve, aztán nincs tovább, nincs frankügy, nincs konzekvencia, nem felel senki: se önmagáért politikailag, se Nádasy úrért, se Baross Gábor úrért. Nem lesz semmi, csak egy res judicata, egy szavazás, amelynek mérlegén minden eldől...

Nem, ezt nem lehet szavazással elintézni, még kevésbé bizalmi nyilatkozatokkal... Végre ez, hogy úgy mondjuk: erős fejlődési rendellenesség volna. A parlament biizottság jelentése után akár elementáris erővel törhet ki a „hosszantartó, zajos helyeslés, éljenzés és taps“ lángoló szenvedélye s annyi bizalom összpontosulhat a kormányban az egységspártól, amennyi csak összpontosulni kész és képes, — addig azonban várni kell s takarékoskodni az előleggel... bizalom formájában is.

Polonius

Miért Vázsonyi ellen?

RAJTA! RAJTA! HAJRA! Megindult a nagy támadás, szóban és dalban, prózában és versben, föllángolt az offenzíva — nem a frankhamisítók ellen, hanem — Vázsonyi ellen az egész fronton, a Szózatól a 8 Órai Ujságig, a kormány fajvédő határőrvidékétől egészen a liberális határőrvidékig. Csakhogy... csakhogy már az első lökést felfogta, — nem az ellenfél, hanem a közkegy, amelybe a 8 órai támadás belefutott. Az első órában kiderült, hogy a munició hasznavehetetlen, a fegyverek roszdásak és még 1926-ban is azokkal a fegyverekkel harcolnak, amelyeket a régi munkapárt nagy harcrai után már az ócskavasüzletekbe szállítottak: régen... onnan kerültek most vissza a támadó frontra.

Régi dal, régi dal, aminek öllekező ríme, jó pár esztendő után visszatér most a 8 Órai Ujságban. Hogy Vázsonyi az egész attak vezére, hogy Vázsonyi — szörnyű leleplezés! — már Tiszát és a munkapártot is ostromolta, hogy miatta keringett az 1919-es Budapest sötét éjszakájában a gumibot, a „kilengők“ és a „felbuzdulók“

dik vele össze, szava a politika szava, és mikor megszólal szép meséje, hogy „egyszer volt, hol nem volt“, akkor az azt jelenti, hogy „ép most van...“ Mandátuma nem is nyomott annyit a latban, a politika latjában, mint színdarabjai, — a színpad babéradarabjából mondja el program- és beszámolóbeszédeit... igaz, hogy itt nincs is „zajos ellentmondás a bal- és szélsőbaloldaltól“, ami például feltétlenül volna a Házbán, ha mondjuk, Kossuth Lajos úgy állítatnék be, (Kossuth! a Védegylet alapítója!) mint maga a közgazdasági tájékoztatás, akinek meg kell magyarázni, mit jelent az, hogy 40.000 hold mocsár alatt van, vagy mint aki a demagógia benzines hordóját gurítja végig az országon.

Balsac is konzervatív író volt, sőt Taine szerint egyesén reakcionárius, aki a restauráció-korabeli szabadságjogokat is sokalta: azért regényeiben a nagy forradalom nagyjait nem támadja, s rajongó historikusai se szöttek olyan glóriát Bonaparte Napoleon feje köré, mint amilyen a Falusi orvos két rokkant, paraszti gránátosának róla szóló hajnali beszélgetésében fonódik körülötte... Igaz, hogy Balsac nem volt pártember — Herczeg pedig az, történelmi perspektívába tágítja a napi politika harcait s a történelem számára mintegy: **a Páldák és Precedensek Tára**, Ahogy a reformkorszak küzdelmei **A híd** szívárványképe alatt meglevenednek, az élénken emlékeztet báró Kemény Zsigmond beállítására a **Forradalom után**-ban; csak hogy a „Forradalom után“ 1851-ben íródott, tehát még kevesebb idő választotta el a katasztrófától, mint például bennünket 1918-tól... azóta pedig azt láttuk, hogy Kossuth Lajost nemesak saját korával szemben igazolták drámaian az

alapjában csak az ő politikájának voltak, ha nem is esz-közei, hanem következményei... (Valóban, fényesebb alibit igazán nem lehet számukra bizonyítani). El-elandalogtunk a régi éneken, amelyet oly régóta nem hallottunk s talán még egy kicsit hálások is voltunk, amiért e zord idők publicisztikáját a humor aranyával futtatja be a liberális kurzuslap.

Ugyanaznap a Budapesti Hírlap rohant neki Vázsonyinak, mint „az októbristák, demokraták és szociáldemokraták című egységes front vezérének, az egész kormányellenes kampány vezérkari főnökének“. Még a vonal alatt is támad a B. H., még versben is, Koboz krónikája is Vázsonyit pengeti ki, pengeti, pengeti, sírván, hogy ő alapjában jó eszű ember volna és szíve is volna, de haj! — sóhaj! fel a költő —, hívei vannak, még pedig sokan és derék emberek és e derék emberek snylik meg, amit Vázsonyi csinál. Más szóval, mindenki csak saját magáért felelős, Vázsonyi azonban „párt-, osztály-, faj- s vallásgyűlölséggel“ is. A maga nevében ő csak hallgathat, de amit a száját kinyitja, már százerek nevében beszél és „rég rossz“ a százereknek, ha Vázsonyi nem úgy beszél, ahogy X. Y., vagy Z. úrnak tetszik...

Már-már belenyugodtunk volna, hogy Vázsonyi karmesteri pálcája dirigálja az egész kampányt. Csakhogy — csak hogy másnap ugyanezek a lapok ugyanez a 8 Órai Ujság tájékoztatja olvasóit arról, hogy az ügyecske nem olyan egyszerű, hogy Vázsonyi nem is vezér, sőt nem is alvezér, sőt egyszerűen csak eszköz —, gróf Andrássy Gyulának eszköze, akik Bethlennel szemben épúgy felhasználják: „faltörő kosnak“, mint annak idején Tisza ellen. Most már aztán igazán nem tudjuk: „V. V. vezéreskedik-e a demokraták, októbristák és szocialisták élén“, mint a B. H. írja, avagy statiszták Andrássynak? De ha Andrássy a „vezér“, akkor miért Vázsonyi ellen támadnak? Egyáltalán: miért nem a frankhamisítók és a bűnpalástolók ellen támadnak? Miért az igazság harcosai ellen? Vagy már a vérükben van, hogy minden bajnak Vázsonyi az oka? Jól vigyázzon, aki az igazság ellen támad! S még hozzá: roszdás fringióval! Az igazság vértjén nem fog a roszda. A roszdás fringia csak a támadót sebzí és akit megsebez: — vérmérgezést kap tőle.

eseménynek, hanem a mi korunk, a Herczeg Ferenc korának, sőt a Herczeg Ferenc pártjának politikusaival szemben is... Herczeg Ferenc a műveiben politizál; Jókai is. De még Jókai más politikát ír a halhatatlanságnak, mint amelyre szavaz Tisza Kálmán mögött; Herczeg Ferenc a Parnasszus is magával cipeli a pártfegyelem bilincseit s Pán furulyájából is: tollszárat hasít le a párt íróasztalára; egy gigantikus vitarendező, aki a „vitában“ Konstantin császárt, Koppányt, Oeskey Brigadérost, Bakács Tamást, Széchenyi Istvánt és Baithány Lajost is megszólaltatja. Néha megtörténik — de nagyon ritkán —, hogy nemesak mint drámaíró politizál, hanem mint... politikus is; ilyenkor röpiratot ír, például *Károlyi* Mihály ellen, s a röpiratnak hallatlan hatása lett volna, ha a forradalom alatt jelenik meg... de a forradalom után jelent meg, mint sajnos, az egész ellenforradalom; szinte a guillotíne alá cipeltetik itt Károlyi: de mint a *Lamartine* „Girondisták Történetében“, itt is meg van aranyozva az a guillotíne, egy ragyogó írásművészet aranyával. Jókai túlgondolkodik a pártján Herczeg a fantázia repülőgépén is pártember marad s „holtak leszavaztatását“ folytatja akkor, mikor dolgozószobájába, kezének spiritiszta-intésére, régmúlt korszakok árnyékával népesedik be. Jókai politikája nem csinált forradalmat: a forradalom csinálta Jókai politikáját; Herczeg Ferenc politikája nem csinált ellenforradalmat, — az ellenforradalom csinálta Herczeg politikáját, s volt egy pillanat, mikor „kurzusember“ volt ő is, akinek tehetsége annyira fölötte lebegne minden kurzusnak. Rendkívüli érzéke van a történelem fordulópontjai iránt, egyene-

Egy egyszerű polgár naplójából

E bétén végre előváltam Jankovich hiteles és teljes naplóját. Vadászkürt, kabaré, hercegi palota, U.-né, színésznő. Altruista Bank, kaszinó, dollár, frank, mozi, koncert, színház — tarkán váltakoznak ebben a naplóban. Gondoltam: előkeresem a magamét is ugyanerről az időről.

— december 1.

Századik látogatás a főkapitányságon. Három esztendője húzódik italméresi engedélyem, mert baj van a nagyapám születési bizonyítványa körül. A háborúban leégett a falu mindenestől, ahol született és most én égek le emiatt. Legnagyobb baj az, hogy lakásom sincs. Windischstein meghívott ugyan, hogy aludjak nála a djványon, de végre a feleségem és a gyerekeim se lakhatnak esztendőkön át az anyósomnál. Még csak ez a borzalmas hívóhar kellett; egyre drágább lesz a fa. Este moziba vittem a gyerekeket. A gyerekek folyton nevettek. En arra gondoltam, hogy ma megint foglaltak a kereseti adó miatt.

— december 2.

Rémes, hogy milyen hideg van ennél a Windischsteinnél. Nem fűti a lakását. Neki sincs, szegénynek. Wells Világtörténetét olvasom. Természetesen részletekben. Rézletre is vettem. Egész délelőtt Windischsteinnel és Rádával tárgyaltam; hogy lehetne valahol üzletvezetői állást kapni. Van egy ötletük, hogy menjek ki utazónak Hollandiába. Nádai kilátásba is helyezte, hogy ad ajánlólevelet Berlinbe a Kahu és Társához. Meglátjuk, igaz-e? Azt mondta, fényképek is keltenek hozzá. Előkerestem a háborús fényképeimet; tisztí egyenruhában; úgyis azt mondják: hazafiatlan elem vagyok. Egyáltalán: miért vagyok én elem, amikor éppen azt vetik a szememre, hogy egészen elvegyültem. Ma megint foglaltak, — jövedelmi adó miatt.

— december 3.

Hallatlan hideg. Mindig keményebb a fagy. Hóhegyek az uccán. A Duna befagyott. Az italméresi enge-

sen mesteri, ahogy a *Pogányok*-ban a pogányságból a kereszténységbe való átmenet küszködéseit megrajzolja — sajnos, önnönmagára leghatástalanabul, mert ő is ott van, mikor 1919-ben megkezdődik a kurzuspolitika pogánysága és *A ló és a bögöly* című vezércikkkel beírja nevét — a *Szózatba*... Jókai is fordult néha a politikával, mint ő maga mondta egy gróf Károlyi Gáborral való polémiájában: „a szélvitortla fordul a szél fűvásával, a napraforgó fordul a nap járása után, a politikus pedig fordul házája érdekében”... ezt a cikket azonban nem írta volna meg Jókai, aki egy beszédében kijelentette, hogy „én minden, az enyémmel bármennyire ellenkező elvet tisztelek, egynek; a vallási türelmetlenségnek kivételével”. Az a politika, amelyet Herczeg Ferenc szolgál, nem a mi ideálunk, — azt az irodalomtörténeti érdemét azonban nem lehet elvitatni, hogy vagy őt Herczeg Ferenc drámát köszönhetünk neki.

„Drámát nem tudok csinálni, de Olaszországot igen” — mondta *Cavour* —, hát Herczeg Ferenc tud drámát csinálni, s a dráma, s általában a művészet azt a Magyarországot is vissza tudja hozni, amelynek elvesztéséhez talán egy rettenetes pártpolitika is hozzájárult. Ez a pártpolitika volt az, amely a *Gyurkovics fiúknak* reklamáta a politikai vezetés monopóliumát — azóta, sajnos, összetört a hegedű, amely annyi pezsgős murin keresztül kísérte a Gyurkovics fiúk négylovas hintóját, előbb a csödbe és azután Trianonba; az aurea borealis, a Herczeg Ferenc művészetének *sarki fénye* más Magyarországra s szomorúbb mulatságokra veti ma fényét, — de melegebben süt és sokkal, sokkal többeknek...

délynek is befagyott. Azt hiszem, a hollandi utazásnak is befagyott. Ma már alig tudtam valamit adni a feleségemnek és a gyerekeknek kosztra. Délben randevünk volt a Törpe Banknál, bérlet-ügyben. Tata közéletében egy kis kocsma. A falu végén. Gondoltam volna-e ezt valaha: amikor tizenhat esztendőt tanultam s amikor azt hittem: munkával és tehetséggel mindig meg tudok élni. Otthon adóintőt találtam, — forgalmi adó miatt. Éjjel nem aludtam.

— december 4.

Kellemetlen, rossz napom volt. Az utazói állás ügyében nem történt egyetlen komoly lépés sem. Mindenkinek vacog a foga a hidegtől. Cseh vízumot nem adnak a Kún uccában, mert nincs rendben az állampolgárságom. Itt nem adnak italméresi engedélyt, mert nincs rendben a nagyapám születési bizonyítványa. Délután az Abbaziában vitakoztunk és politizáltunk. Szó volt Albrechtről is. A postatakarékban is dolgom volt, hogy kiváltsak egy csekket; egész délelőtt táncoltam a füllábamon, míg rámkerült a sor. Azért mégis jó intézmény ez, hogy nem folyósít magánkölcsonőket. Holnap kell fizetniük a házbérrészletet az anyósoméknak. Ma foglaltak nálam betegápolási adó miatt.

— december 6.

Vasárnap. Ma egész nap tárgyaltam és szaladgáltam, hogyan lehet valami kis üzletet szerezni, vagy legalább állást. A fiamat kitétték a bankból, mert leépítenek, a lányomat kitétték a hivatalból, mert a vállalat kényszerezgességgel előtt áll és a feleségem, szegény, beteg, ellenben nem tudom a kórházba küldeni, mert akkor nincs aki főz a gyerekeknek és nincs, aki főz az öregeknek. Azt hiszem, hogy ebből a hollandi ügyből sem lesz semmi. Különbösen is azt akarják, hogy az én költségemre utazzam. Miből?

— december 8.

Azt hiszem, végül az egész üzlet nem fog sikerülni, mert úgy hallom, hogy bécsi és lengyel kaftánosokkal tárgyalnak. Ma elhozták a villanyszámlát.

— december 9.

Itt volt a részletes és botrányt csinált, hogy nem fizetem a részleteket. Soba annyi szomorúságot, mint amennyit most látok. Mindenki dühös, mindenki veszekszik a másikkal. Az emberek idegesek; sok a gondjuk; senki sem ura már magának. Elhozták a gázzámlát.

— december 10.

A hollandi üzletből nem lett semmi. Én nem kapok italméresi engedélyt, a nagyobbik fiam nem tud állást kapni, a kisebbik kiinn nyomorog Padovában a numerus clausus miatt, a nagyobbik lányom állás nélkül van, a másik, szegény, beteg. A feleségem is beteg. Mindenki beteg. Hallottam, lehet valami állást kapni a Windischgraetz-féle borkereskedésben. Ott voltam. Azt mondják, most nem foglalkoznak kiviteli üzlettel. Az italméresi engedélyt még csak megkapnám, ha valami protekciót szereznek a honossági bizonyítvány ügyében. Nádosy országos főkapitány úrhoz. Istenem, hogy lehet protekciót szerezni ilyen előkelő úrhoz, aki betű szerint nézi a törvényt és aki egy hajszállal sem tér el sehoh a törvénytől! Az éjjel megint nem aludtam. Ez a város az álmatlan emberek városa; az éjszaka itt csak azért ül le, hogy lidércek üljenek az ember agyvelejére. Itt mindenkinek elrabolták az álmát: reggelenként már csak vörös és kidagadt szemeket látok, akár a háborúban a kétéhes Trommelfeuer után. Ma foglaltak nálam fényűzési adó miatt.

És így tovább.

Balassa József

BÚTOR

a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig, szolid árak mellett kaphatók
Modern Bútorszalón
Üllői út 14, Baross ucca 11

A HÉT MARGÓJÁRA

A VADÁSZ UL HOSSZÚ, MÉLA LESBEN... LIL-LAFÜREDEN. Nem tudjuk, milyen a vad, amelyet „felajzott nyítra” vár, egyáltalában nem tudjuk, nem hagyja-e cserben közmondásos szimatja s az a közmondásos vadászszerepese, amely diadallal vitte ki eddig a miniszterelnökségének minden bonyodalmból, még a budaörsi tisztásról is. Mindenesetre örvendetes, hogy a szituáció ellenére, amely hála fejlett hírszolgálatunknak: eléggé közismert, időt tudott magának szakítani arra, hogy vadat lessen. XIV. Lajos Marne körül űzte a vadat, mikor a ránézve katasztrófát jelentő utrechti békét aláírták. XVI. Lajos pedig a Bastille megvívásának napján azt írta naplójába, hogy: „Vadászat. Más semmi”. A Bethlen vadászatát azonban mégis megzavarták, úgyhogy mégis két nappal előbb szakította végét... megígérve ugyan, hogy rövid idő múlva visszajön, bár nem tudni, hogy... mint miniszterelnök jön-e vissza, — ami különben nem baj a vadászatnál...

DÜHÖS HELYESLÉS. Ahány ellenzéki szónok szóba hozta a frankügyet az indemnitási vitában és követelte az igazság kiderítését, rettenetes helyeslésre talált a jobboldalon. Dühösen kiáltoztak feljűk: „mi is ezt akarjuk!” — Szép, szép! De ha ezt akarják, akkor miért voltak dühösesek? És ha dühösesek voltak, akkor miért helyeseltek? Vagy akkor nem voltak őszinték, amikor dühösesek voltak, vagy akkor nem, amikor helyeseltek... Dühösen, fogcsikorgatva, ökölbe szorított marokkal helyeselni: — ez a legújabb kormányparti találmány.

MEGBOCSÁTANI: ERÉNY. Székesfehérvár püspöke kegyesen nekiment a liberális sajtónak, mondván: ez a sajtó nem leplez, hanem leleplez. Értsd: a frankamisítókát leleplezi, ahelyett hogy leleplezné őket. Tulajdonképpen Prohászka Ottokár az, aki leleplez, ahelyett, hogy leplezne. Leleplezi, hogy olyan közvéleményt szerezne, amely egy húrton pendül az országrontó katasztrófa politikával, a jötszi frankhamisítókka, és leleplezni szeretné azt az eltévelyedett, megmérgezett szellemet, amelyről hinni akarjuk, hogy a ársadalomnak csak egy vékony rétegét tartja már mákonyos hatalmában. A püspök úr persze bizalmát nyilvánította a kormány iránt, be sem várva a parlamenti vizsgálóbizottság tisztogató munkájának eredményét. A püspök úrnak nagy prakszisa van a kormányok iránt való bizalomnyilvánításban. Emlékszünk rá, hogy sietett Károlyi Mihály forradalmi kormányát ragaszkodásáról biztosítani. És hogy sietett esküt tenni az akkori alkotmányra. Akkor, amikor a „destruktív” Vázsonyinak menekülnie kellett... Székesfehérvár zengőszavú egyházfejedelemé utólag egy könnyed mozdulattal föloldotta magát az eskü alól. Igaza van. Megbocsátani: a legfőbb keresztény erény. Egyszerű ember a felebarátjának bocsát meg. Püspök önmagának is megbocsáthat.

AZ ÚJ VÉRVÁD. Kezdetben volt a rituális vérvád, aztán szelidültek az idők és ezüst kanalakat fogtak rá a gentlemanre, akit diszkvalifikálni akartak. Ma a cseheket húzzák rá a kellemetlen magyar politikusokra. Eredeti, külön Ulain-féle szabadalom. Igaz, hogy alaposan megbukott már egyszer — Rassayval szemben, de a nacionalista internacionálé Hittler—Cuza-féle lovagjait ez nem zsenírozza. Felbukott az új vérvád nemrég a Szózatban. A legelső napon pedig, hogy a Szózat kicsit megint berekedt, az Új Nemzedék kísérletezett a hamis klisével. Csak nem akarnak okulni az elrettentő példán! Pedig megtanulhatták: nemcsak hamis frankot, de alattomos, rágalmazó, hamis vádakat sem lehet

büntetlenül forgalomba hozni. Nagyon eschül állhatnak, ha az ellenzék becsületes harcát az igazságért, csak aljas rágalmakkal tudják ellensúlyozni.

ÚJ KISFALUDYSTAK. A Kisfaludy-Társaság választása a harcos kereszténység két kiváló képviselőjére: Prohászka Ottokár püspökre és Hevesi Sándorra, a Nemzeti Színház igazgatójára esett. Harcosok, — mondjuk, hiszen mindketten olyan heves, vagy talán inkább: hevesi küzdelmet folytattak a kurzus-ideológiáért, amilyenről a mesék sem tudnak. Még a Hoffmann meséi sem. Hevesi érdemei nyilván azóta sokszorozódtak meg a Prohászka-párt szemében, amióta olyan nagy sikerrrel vitte bukásra a „Pongrác mester”-t. A fajvédelemnek ez az önzetlen szolgálata nem maradhatott babér nélkül. Hogy Prohászka szemlézetét kívánatosnak tartják a Kisfaludystak, ezen nem akadunk föl, végre is azért független testület az írónak Kisfaludy nevét viselő előkelő társasága, hogy független tudjon maradni a mindenkori kisebbségtől. Szerintük ugyanis a szabadelvű szellem, a szeretet és a humanizmus tábora ma kisebbségben van. Es holnap?.. Tessék csak nyugodtan rábizni a Kisfaludystákra. Ők mindig megérik kik az uralkodó eszmedramlat reprezentánsai. Ma még Hevesi és Prohászka, az bizonyos.

SZERKESZTŐI ÜZENET. Kedves Nadas, az Istenért mi lett magából? Hogy lehet valaki úgy bejévedve, aki harcos újságíró volt valaha? Hát annyira duplán és triplán tapostak át magán a háborús és a forradalmi évek, hogy a Vázsonyi régi mondása most már magán is beválik: „a leghangosabb jasszból sem lesz öreg korára más, csak egy reszkető, féltő izraelita”. Miért írja, hogy a Vázsonyit félti, amikor maga fél és reszket? Mit félt? A lapját? amelyik olyan sokáig nem jelenhetett meg és most végre mégis kijöhet az úccára, — a régi változatlan oktár formában, ha hangban egy-két oktárral lejjebb is szállva? Es csak nem azért jelenteti meg sárga fedőlappal, hogy szükség esetén — ha annak a szegény, szegény, annyira sajnált Bethlennek fajvédő barátai úgy kívánják —, akkor tegyen mingyárt mit önmagának a saját háttára ragasztani? Csak úgy, szíveségből, önként, szegény Bethlen kedvéért... új sárga foltként...? Ne féljen, kedves, öreg fiú! Es mondja meg a többi reszketőnek is: ne a Vázsonyit féltsek, amikor csak ők félnek. Tudja az a Vázsonyi, hogy mit csinál. Több esze van annak, mint kettőnknek és még sokunknak együttvéve...

Tisza és Bethlen két nemzedéke

„A bűn üldözi az erényt, nem az erény üldözi a bűnt!” A Désy-Lukács-féle emlékezetes bűnpör védői beszédében hangzottak el ezek a szavak. Akkor is, most is a tisztulás és tisztesség érdekében hangzott el a hang, csak más időkben, más ügyben és más körülmények között. Akkor milyen csekély és elenyésző volt a bűn a maiakhoz képest. Más volt a kormánypárt, más volt az ellenzék. Akkor a sajtó még szabadon írt és volt véleménye, volt meggyőződése. Elvek irányítottak, elvek uralkodtak, más volt akkor minden. Lukács László után jött Tisza István. Bálványa a szeretetnek, központja a gyűlöletnek. Generális a nagy jobboldali táborban, mint egykor atyja. Egy ceruza-intésére emelkedett és csendesedett el a munkapárti mező. Támadták, viharok szántottak végig az országgyűlés termén, de egy volt mindenki a hazafiságban, a törvénytiszteletben, az önzetlen nemzetszeretben. Ma is gróf, ma is István a miniszterelnök. Sokan próbálnak párhuzamot vonni köztük, de helytelenül. Az a kor megérdemelte Tiszát, a mai csak Bethlent. Az konzervatív volt, de nyílt és becsületes. A mai kor csak választójogában nyílt, de szervezeteiben, azokban, akikről Bethlen emlékezett meg atyai szeretettel, hogy: „vannak szervezeteink!” — titkos és egészen véve titokzatos.

Ne beszéljünk a frankhamisításról, mint kor- és körülményről. Sem a vádról, sem a bűnről, sem arról az abszurd védekezésről, hogy hazafias célokért történt. Ezer éven át sok nagy hazafi élt ebben a hazában, de hazafiságból bűnt nem követett el senki. A hazafias felbuzdulás a mai kor szülötte, hazafias felbuzdulást emleget az orgoványi gyilkos, az uccai igazgató, a frankhamisító, és hazafias felbuzdulással csendesedett el a Kovács testvérek bűnpöre, az Ulain-Döhmel-, az ingyennérvény- és az Esküdt-ügy, Csongrád, Erzsébetváros, stb. Hazafias felbuzdulással választatott Bethlen Gömbössel, így álltak Budaörsnél is meghitt együttesben. Rendszer lett a „hazafias felbuzdulás” ilyenmő fajta és azokkal szemben, akik azt mondják, hogy Bethlen titokban liberális, le akarja törni a fajvédőket, rendet akar: mindvilágosabb lesz az a vélemény, hogy nem rendet akar, hanem *rendszert*, ennek a rendszernek fentartását.

Világnézletek állnak szemben egymással! szokták manapság mondani. Talán nem is. Csak két nemzedék, két korszak: a Tisza és a Bethlen nemzedéke. Az a kor, amelyben az öregek voltak materialisták és a zöld ifjúság idealista, áll szemben a maival, amikor a fiatalság korhadt el és az idősebbek küzdenek eszményekért. Hazafias felbuzdulás? Korántsem. *Hatalomvágy, üzlet, haszon*, — legyen az anyagi vagy erkölesi — ez a *vezérmotívum*. Az apa még izgatott és lelkes: „Történelmi idöket élünk!” A fiú legyint a kezével: „Csak egy fontos: az üzlet.” Amerika lettünk, amerikai szívsósság! csak éppen dollár nélkül. Nincs dollár, nincs jócsen-gősü valuta, csak frank van, de az is hamis.

Furesa idök ezek, ahol a *Viktória*, mely latinul győzelmet jelent, magyar fordításban diadal helyett bukássá válik és egy nagy trösztvagyon milliárdok romjain kacag. Furesa, borzongató, titokzatos napok, minden megváltozott, erköles, hit és igazság, csak egy akar állandó maradni: *Bethlen István, mint kormányelnök*. Akinek a miniszterelnöksége alatt történt ez az európai botrány, melynek élén az országos főkapitány állott. Meddig még? És minek, kinek a nevében, érdekében? Senki sem nélkülözhetetlen, csak az igazság, a napfényerejü, világos, tiszta igazság. És ha azt mondják, hogy az ország többsége kormánypárti, igazuk van. Csakhogy *mindenfajta* kormánypártja, nincs senkinek patentje rá, Bethlennek sem. Nem pártok, nem személyek állnak itt szemben egymással. Két korszak:

a materialista modernnek és az idealista ósdiak. Ahogy a francia költő mondta a guillotine alatt: „A mi politikánkat elválasztja néhány centiméter, annyi, amennyi a szívet a hastól!”

Vázsonyi János

Papír

Írta: PÁSZTOR ÁRPÁD

*Papír, papír, minden csak papír!
Kezdődik úgy, hogy a pap ír,
Matrikulumba ír, —
És végződik, hogy a kapa sír,
Mikor elnyel a sír...
S e kettő közt az élet, a hír
Papír, papír, papír,
Csak szakadó papír!*

*A betü, min járni tanult lelked,
Papír,
A könyv, mibe szíved lehelted,
Papír,
Sok emléked, miket elzársz híven,
Papír,
A levél, melyben üdvöd egy: „Igen!”
Papír.*

*Rubrika, sorszám, minden, ami vagy,
Papír,
Belajstromozva menj, avagy maradj,
Papír,
Szüldöd és nőd, gyermeked, unokád
Papír,
Bizonyítvány-erdő mered reád,
Papír, papír, papír!*

*S a munkád, éted forgó kereke:
Papír,
Sorsjegy, részvény, vesztek, vagy nyerek-e?
Papír, papír.
Lesz-e házbér? Liszt, hús, színház, vagy zsír?
Papír, papír, papír...
Minden inad, amíg feszülni bír,
Papír, papír, papír!*

*Mert a pénz, a pénz, a pénz papír,
Papír!
Szemedbe köp és éjszakádba sír,
Papír!
Elnyel embert, népet, hitet, határt,
Papír!
Megőrült szám: milliómilliárd...
Papír, papír, papír!*

*S te árva vers, vajúdo betűsor,
Papír,
Minden vércsepp, ami szívedben forr,
Papír...
Mi írva lenn s fenn csillagokban áll.
Papír,
Születés, élet, szerelem, halál,
Papír, papír,
Csak szakadó papír!...*

A közönséges emberek rendszerint a legszigorúbban ítélnek a kiváló szellemekről. A gúnyostól a lehetetlent kérik, azt, hogy úgy éljen, mint egy rossz regény hőse: tévedés, ellenmondás, fogyatkozás nélkül haladjon végig küzdelmes életén.

Grünwald Béla

TORZTÜKÖR

Pótvádirat

A frankhamisítók ellen beadott főügyési vádirat kiegészítése gyanánt vádat emelek az alant megnevezett személyek ellen a következő események miatt:

1. *Rakovszky* Iván ellen hűtlenség miatt, mert apjának, *Rakovszky* István volt számszéki elnöknek szelleméhez hűlenné vált és alkotását, a szabadkőműves nagypáholy palotáját a MOVE kezére juttatta;

2. *Gömbös* Gyula ellen, ravasz fondorlattal elkövetett közvéleményhamisítás miatt, mert immár nyolcadik esztendeje akarja elhitetni, hogy ő Magyarország leghivatottabb államférfia és megváltója;

3. *Eckhardt* Tibor ellen külpolitikai nagyképeknek iparengedély nélkül való forgalombahozatala miatt;

4. *Baross* Gábor ex-postafatakarékpénztári vezérigazgató ellen tisztességtelen verseny miatt, melyet hasonlónevű, díszemlékű atyjának nemes munkájával szemben fejtett ki;

5. *Walko* Lajos ellen visszaélés miatt, mert egész esomé jóhiszemű ember türelmével visszaélve, azt a látszatot akarta kelteni, hogy ért az iparhoz és a kereskedelemhez;

6. *Bethlen* István gróf ellen, Tisza István liberalizmusának hamisított utánzatban való forgalombahozatala miatt;

7. *Bud* János ellen kérések miatt, mert azt hirdeti, hogy megszanálta a magyar gazdaságot, a hitel- és pénzügyet, végül

8. *Clémenceau*, *Lloyd George* és *Milerand* ellen, akik még csak annyi szakértelemmel sem hamisították meg Magyarországot régi térképét a Trianoni Kartográfiai Intézetben, amennyivel *Windischgraetz* és *Nádossy* hamisítottak francia frankot a budapesti Térképészeti Intézetben.

Molnár Jenő

Emelő-láz

*Zsákot emel a zsákhordó,
Kalapot a jámbor,
Adót emel Bud, akár egy
Új Wekerle Sándor.*

*Szót emel a komoly szónok,
Poharat vidámabb,
Kezet emel verekedő,
Ügyész emel vádat.*

*Órást emel váltóüggyvéd,
Pajzsot emel Árpád,
Súlyt emel a sportos bajnok,
Zugás ember kártyát.*

*Szoknyát emel a csinos nő,
Ha az ucca sáros,
Fizetést az állam emel,
Esetleg a város.*

*Kiki emel e világon
Egy vagy másik félét, —
Eckhardt Tibor emeli az
Ország tekintélyét.*

A Lakó elment a paraszthoz a törrel.
— Instálom — mondta a Paraszt —, roskadozok az adóterhek alatt. Ekém, minden gazdasági gépem, felszerelésem elromlott, újat nem tudok venni. A eszímám talpa lejár, a nadrágom foltos, magam is nyögöm az élet terhét, mert a kereskedő méregdrágán ad mindent. Szúrja le kend a kereskedőt, mert az mindennek az oka.

A Lakó elment a Kereskedőhöz:
— Uram, ép jókor jön — mondta a Kereskedő —, mert ép azon gondolkodtam, esődöt kérjek-e magam ellen, vagy pedig föbelőjjem magam. A magas boltbér, a forgalmi adó, és minden a világon összeesküdött ellenem, hogy tönkremenjek. A bank még tudna segíteni rajtam, ha hitelt adna, de a bank ül a pénzén és hagy engem elrothadni, elpusztulni. A bank mindennek az oka, menjen a a bankba.

A Lakó a törrel elment a Bankba.
— Csak döfje belém azt a törőt — mondta a Bankvezér —, legfeljebb meghalok, de hitelt egy fillért se adok. Én millió örömmel hiteleznek, de kinek? Ma, amikor mindenki kész? Amikor régi, nagy cégek inognak? Amikor adósaink kényszerlegységet kérnek, vagy főbe-lövik magukat, de nem fizetnek? Unom már ezt a dolgot, és szeretném fogni a bank pénzt és mint a polyvát szét-szórni: nesztek, nesztek, vigyétek, legyen vége mindörökre! Legyen szíves, és menjen el a kormány elnökéhez.

Indiszkkrét kérdés

Ha az országos főkapitány, aki pénzhamisító-bandát szervez, hamis útleveleket gyárt, hivatalos hatalmát bűncselekmények elkövetésére és leplezésére használja föl, a vádirat szerint csak *bűnségéd*, akkor egy közrendőr, aki ugyanezt tette volna, csak *bűninas* lenne?

Egy kis különbség

— Mondja kérem, mit tesz az: frankofil.
— Franciabarát.
— Szóval akkor *Windischgraetz* nem frankofil.
— Nem. Ő a „viel Frank' barátja.

Azt olvasom...

Azt olvasom, hogy *Zadravetz* István táborig püspök lakásán szortirozták a hamis ezerfrankosokat. Úgy tudtam, hogy *Zadravetz* atya franciskánus barát volt. Most aztán kiderült, hogy frankiskánus-barát.

Azt olvasom, hogy *Baross* Gábor négyszáz milliót utalt ki hivatalos pénzből azoknak a hamis frankoknak a beváltása végett, melyek a Tűzhelybanknál voltak elhelyezve. Kíváncsi vagyok, mennyit adott volna egy szegény ember tűzhelyére, akinek a nyomora ninesen hamisítva?

Azt olvasom, hogy *Bethlen* István gróf vaddisznó-lesen volt Lillafüreden, aztán Budapestre jött és folytatta a hamis frank-nyomozást. Stílusos ember! Csak a vaddisznó érdeklí és a vaddisznóság.

KIS TÁRCA

Körbe-körbe vagy: a törbeccsált lakó

Irta: SZINI GYULA

A Lakó a februári házörnegyed utolsó napján gondterhesen lefeküdt, gyomrában azzal a bizonyos paprikás krumpival, és azt mondta, hogy megjelent előtte a Bosszú Angyala, töröt adott át neki, mondván:

— Igazságtalanság, ami veled történik. Fogd ezt a töröt, és keresd meg, ki az oka annak, hogy olyan borzasztó nagy házbért kell fizetned. Ha megtalálod a tettet, egyszerűen szúrd le.

A Lakó elindult, és kéhez is mehetett volna legelőször? A Háziúrhoz.

— Igazságtalan vagy velem szemben — szólt hozzá —, én tehát leszúrlak, ha nem tudsz mentséget mondani.

— Engem, a világ legszerencsétlenebb háziurát, akarsz leszúrni? Most is azt nyögöm, hogy kifistettem a házam, rendbehoztam a lépcsőt, a padlást. A házbér legnagyobb részét eddig az állam vette el tőlem. Azonkívül a közhelyek egész serege nehezedik rám. Én nem tehetek róla, ha minden terhet a városiakra rónak és a paraszt alig fizet adót. A paraszt mindennek az oka, szúrd le a parasztot.

Kérdezz meg tőle, mikor lesz ennek az állapotnak vége.

A Lakó a törrel elment a Kormány elnökhöz.

— Mindenki a kormányt, az államot okolja, persze! — sóhajtott a Kormányelnök. — Mit akarnak ettől a szegény, háborúsújtotta, nyomorult, kis országától, amely elvesztette területei legnagyobb részét? Megsúghatom azonban önnek, hogy most az egész világ gazdasági krízis vonul végig. Hogy mi ennek az oka? Kérdezz meg ott, ahol a világ pénzügyeit intézik.

A Lakó a törrel elment az amerikai trüsztmoloch leghatalmasabb képviselőjéhez:

— Ó, yes — felelte a Yankee —, önként azt szeretnék, hogy Amerika fizesse ki a zsebéből a világ minden adósságát! Amerika csinálta a háborút? Kellett önöknek világháború? Most igyák meg a levét. Miért nem tiltakozt ön annakidején a háború ellen? Ki a bűnös? Ön!

A Lakó megdőbbsen nézett a Yankeeera, és törét hirtelen bele akarta döfni saját keblébe. De már erre fölébredt.

— Mily szörnyű álom! — mondta a Lakó és törülte magáról a verítéket. — Hallatlan! Hallatlan! Hát nem vagyok én peches ember? Ennyi kinnal és lidérenyomással azt is megálmodhattam volna: honnan teremtem elő a februári házbért!...

Szent Terézia uccái

Irta: KRÚDY GYULA

IV.

A terézvárosi búcsú

A terézvárosi búcsú mindig nevezetessége szokott lenni Pestnek, ama szép koraőszi napon. Beliczay, a gyertyaöntő, nagyobb ládákkal vonul fel a Nagymező uccába emelt sátrához, mint akár más Mária-búcsúhoz. Hiszen estére éjfélig gyertyát égetnek minden sátorban, a mézeskalácsosok, a kesések, a gyümölcsösök, a zsákba-macskások, a bazárosok. A régi boldog városligeti hangulat költözik a templom elé a hintásokkal, akik ilyenkor mutatják meg a város szívében, hogy egyszerű hintázással is milyen kunsztokat lehet elérni. Nagy sokadalom szokott botorkálni a sátorok kifeszített kötelei között; természetesen itt van a Terézváros minden szép leánya is; — aki Teréz-búcsúkor meg nem szerelmesedett valaha Pesten, az nem is érdemi meg, hogy fiatalembernek nevezzék.

Nos, hát egy terézvárosi búcsún tűzte ki Kardhordó Árpád, állatszelidítő és kortes először azt a háromszínű zászlót, amely mindig követválasztást jelentett. A zászló fehérjébe feketével az volt írva: Eljen dr. Vázsonyi Vilmos!

Ha jól emlékszem, Beliczay gyertyaöntő sátránál történt ez az esemény, aki maga nem is volt valódi terézvárosi ember, hanem nagy Morzsányi-hívó, a szomszédos Erzsébetvárosban. Talán éppen ezért nem sokat törődött Beliczay uram azzal, hogy kit éltet Kardhordó a Terézvárosban. Akkoriban még olyan messzire estek egymástól lelki kapcsolatban a pesti kerületek, mint különböző tengeri szigetek. Kardhordó nyugodtan egymás hátára pakolhatott néhány üres ládát, amelyből a szép est reményében a gyertyát már eladták. A közelben eszeveszetten csengettek a hintások, mintha ez volna az utolsó búcsú a fővárosban. Recsegtek a papírtrombiták, mintha ezzel a zenével akarnák megvigasztalni a sátrak körül ödöngő pénztelen polgárokat. Nagyokat visítottak a füttyölők, szakadatlanul szóltak a kerapelők, peregtek a dobok és váltakoztak a szájharmónikák. Viháncoltak a nők, ahogyan csak terézvárosi búcsúkon szokás, amikor régen fojtogatott kedveket hoznak magukkal a gázlámpásos mellékeuccákból, ahol az unalom és egykedvűség ást. A tömegben lejtettek a gavallérok, akik most már nem lorgnette-en szokták vizsgálni a népies összejöveleteket, hanem kacér monoklin át, amely viselet éppen ebben az időben jön divatba. A polgár a maga jámbor pocakjával éppen olyan csodálkozva állong a tumultusban, mint akkor álldogálhatott, mikor egy középkori búcsún először emelték ki erszényét a zsebtolvajok. A komédiás most is hajmeresztő dolgokat ígért bömbölő hangján azoknak, akik sátrát meglátogatják. Az árusnők derekai már meggörnyedtek, mint a marokszedőké, a kötényükbe gyülekezett nikkell- és ezüstpézn terhe alatt. Enyhe őszi délután. Az őszpiros felhőkre az elmúlhatatlanság örök-képével rajzolódott le Szent Terézia tornyának árnyéka, amely izmos volt, mint a legtöbb terézvárosi nő.

Ez a sokadalom volt az eleme Kardhordó Árpádnak, aki különben is csak akkor szerette a csörgőrigyókat, amikor városligeti bódéjában nagy tömegnek mutathatta be őket. Felmászott a gyertyaöntő ládáira és kifizte a zászlót, mintha az egész teréz-

városi búcsút meghódítani akarná. Eljen dr. Vázsonyi Vilmos, mondta a zászló a nevetgélőknek, az alkudozóknak, a hosszú Nagymező ucca hőmpölygőinek, a látványosságok fáradtjainak, a mézeskalácsot majszoló nőknek, a libapecsenye-árusok sátrai körül orrontó kibiceknek, valamint azoknak is, akik megengedhették maguknak, hogy az Érsek uccában felállított deszkadutyánban izlésüknek megfelelő lacipecsenye-darabot méressenek a váratlanul előkerült kenyeresasszonytól vett cipőjukra.

...Emlékeztek erre a hűvös, papos, jólsepert Érsek uccára, ahol az ember a saját lépteinek a visszhangját hallgatva: nem gondolhatott másra, mint arra, hogy a sánta sekrestyés jön utána, akinek azért kellett az Érsek ucca flaszterén sétálgatni, hogy a plébános úr új cipőjét kitágítsa. De gondolhatta a lépések visszhangjára azt is, hogy a káplán úr éppen most lépett ki a parochia ajtaján és a harangozó kíséretében C + M + B betűket megy felírtni az ajtó szemöldökfájára azokba a katolikus házakba, ahová Háromkirályok napján meghívták. A viláért se higgyük, hogy a reverendában siető léptek talán egy haldoklóhoz igyekeznek, aki nem tud addig meghalni, amíg meg nem gyónta, hová dugta a takarékpénztári könyvet. Nem, ne haljon meg senki Szent Terézia uccában, a polgár csak hordja a takaréka pénzcsékéjét, az ismerős bankpénztárosok úgy sem fizetnek másnak, mint a polgár hozzátartozóinak. — Mindig szerettem a tisztá, kellemetes Érsek uccában járkalni, mert higgadt gondolatai támadtak itt az embernek, még a kisbabákról is, akiket keresztmamák és bábák felügyelete alatt keresztelőre visznek a sekrestyébe.

Hát ebben a kolostoriasan hűtött uccában kerekedett egyszer olyan nagy ribillió, amely felülmúlt minden addigi terézvárosi búcsút. Ebben az uccában, ahol addig az ember csak a saját lépteiben gyönyörködhetett: deszkapalánkot vontak, mint valami nagyvásáron, ahol a teheneket és bikákat elkülönözik egymástól. A palánkon innen, a Nagymező ucca felé tolongtak azok, akik ama nagyorrú fiskálist akarják követnek Szent Terézia fertályában, a másik oldalon pedig amazok, akik a városrész régi képviselőjéhez ragaszkodtak, ama Radocza Jánoshoz, aki a homlokán kezdett kopaszodni, ugyanezért hajzata úgy emelkedett, mint a drótsövény. Az érsekuccai iskola volt a választás helyiségének kijelölve, ahol egymástól elkülönítve megjelentek a háziurak, akikkel nem mertek volna lakóik találkozni, a nagykereskedők, akik a kiskereskedőknek hitelt nyújtottak és már régen fenyegetőznek a kredit megszüntetésével. A tekintélyes polgárok, akiknek mindenki köszönni szokott az Új uccától kezdve a Dessewffy uccáig...

De a palánkon innen, ahol Szent Terézia templomán a kétembernyi arkangyalok, szentek és más túlvilági potentátok is vigyáznak a keresztet vető szegény emberekre: ott voltak mindazok, akik, ha sóhajtanak, valóban szívük közepéből fakad a sóhaj; akik, ha gondtól esüggesszük le fejüket, nem mindig azért tesszik, hogy az adókvető bizottságot megtévesszék; akik, ha ünnepnapokon mosolyognak, ezt a mosolyt hetekre megbánják. Mert miért szabad jókedvűnek lenni egy embernek, akinek semmije sincs, csak nagyszámú családjá? Eljöttek az Aréna útról a kis-susztérek, akik már minden különösebb reménykedés nélkül verték a talpakba a faszögeket, a Bajnok uccából a fűszeresek, akik mindig megkeserülnek, ha elköltözik egy régi lakó az uccából, a Felsőerdősorból a

mosodások, akik nem érnek rá tiszta inget váltani, a Gömb uccából a kis-szabók, akik már lemondtak arról, hogy drótkerítéseket állítsanak a városban, ahol a gyermekek ruháikat összetéphetik, a szépenívű Izabella uccából a szénkereskedők, akik mindig azon panaszkodnak, hogy a jól beépített uccában későbbben kezdődik a tél, mint például a külső Andrassy úton, a Szív uccából a Pali bácsihoz címzett vendéglős vezetése alatt az összes kiskocsmárosok, mert ezek ellenzékiek voltak a szigorú rendőrelenőr miatt, a Váci körútról a boltosok, akik lenézik a Lipótvárososhoz tartozó vizavijukat, mert annak a kormány jelöltjére kell szavazni, megjöttek a váciútiak és az angyalföldiek... Ezzel aztán körülbelül el is volt döntve a választás sorsa.

Nem volt még ilyen búcsú a Terézvárosban. A Pekáry-ház erkélyéről a kósárkányfő, amely száz esztendeig őrizte ezt a házat, ijedtében leszakadt, szerencsére senkit sem ütött agyon félmázsás terhével. A terézvárosi templom onkrődő próféták és szent emberek kővémeredve figyelték a zsvajt, amely a régi kegyes éneklések helyett most a szentasszony temploma előtt felhangzott:

... Ő az igazi,
Valóságos demokrata, igaz hazafi.

Persze, ezt az ifjú terézvárosi fiskális tiszteletére énekelték, hol viharzó kedvvel, hol meg bátorítón, amint a felismerhetetlen Érsek uccából hangos kortések a választási híreket hozták.

SZÍNHÁZ

* Két premier. Közvetlenül a régi rezsim visszavonulása előtt mutatta be a *Belvárosi Színház* a mindig elmés Tristan Bernard-nak két szerzőtársával írt vígjátékát, amelynek a címe: „Ő is!” A téma osiklandós, a helyzet bohókásan párisias, mulatni lehet, de az irodalomnak kevés köze van ehhez a feje tetején táncoló produkeióhoz. *Kabos Gyula*, *Mészáros Giza* és *Vaszary Piroska* gondoskodnak a közönség mulattatásáról. — *Lonsdale* vígjátéka, a *Nagyakarítás*, amelyet a *Vigszínház* illesztett műsorába, komoly értékekkel is szolgál. A snobizmus és a képmutatás gyilkos szatírja a sokat kereső angol írónak ez nem a mindennapi szellemességgel föltálatl játék, amely merész helyzetek görbe tükrében villantja felénk az előkelő brit világ erkölceit. Külön érdeme *Lonsdale*nak, hogy egy pillanatig sem válik unalmassá. A szereplők közül *Gombaszögi Frida* dús asszonyi skálájával, *Rajnai Gábor* ellenállhatatlan kedvességével, *Lukács Pál* férfiaságával, *Ilosvai Rózi* finoman tompított színeivel, *Z. Molnár* és *Gárdonyi* ellenállhatatlan humorukkal mélyítették ki a sikert.

* A *fejedelem*. *Kelemen* Viktor irodalmi kísérlete nyitotta meg a fiatal szerzők és B-listás színészek előadás-ciklusát, éjjeli előadás keretében a *Benaissance Színházban*. A szerzőnek mély gondolatai nem domborodnak ki eléggé, talán a színpadi technika nem eléggé biztos ismerete avagy a rendezés hibája ez. Két jelenete egészen újszerű, megkapó, hatásos. Az író tehetségéhez nem fér kétség. A szereplők igyekezetét sem gáncsolhatjuk, akik közt *Toronyi* tűnt ki elsősorban. Szeretettel kísérjük a kis társulatot további útján, a szerzőtől még sokat és még jobbat várunk. (v. j.)

* *Tarján Vilmos*. A Fővárosi Operettszínház új igazgatója *Tarján Vilmos* újságíró-társunk lett, aki világvárosi programmal foglalja el helyét új működési körében. *Tarján Vilmos* pályája a szerkesztőségi íróasztal mellől merész ívben lendült föl a modern színházigazgatás pódiumára, amelyet nem a kényelem megállólhelyének rendezett be, hanem amerikai stílusú elgondolásaival, teremtő szellemével és mindig friss ötleteivel a folytonos fejlődés alapjává tett. A *Royal-Orfeum* éléről, amelynek ugyancsak az ő tehetsége és szorgalma adott új művészi irányt, most régi diadalok helyére tette át működésének színterét s biztosak vagyunk benne, hogy a régi Budapest híres nagy orfeumának emlékezetes sikereit is megtetézi fáradhatatlan leleményével és becsvágának győzelmes erejével.

* *Gazdát cserél a „Papagály!”* *Oláh Gyárfás Mihály*, az üzleti ötletességéről közismert vállalkozó átvette az *Erzsébet-körúti „Papagály”* mulatót, melyben a mai nehéz gazdasági viszonyok mellett is olesó, kellemes és változatos szórakozásban lesz része a közönségnek.

BUDAPEST

Az első közgyűlés két hónapi szünet után

Valamikor a római költő írta le ékes disztichonokban azt a képzőművészeti esodaalkotást, amely emberfejjel kezdődik és egy hal farkában végződik. Az esztétikai képtelenségnek és szörnyűségnek örökös iskolapéldája maradt azóta is ez a monstium. Ez a kép rémlik élénk, amikor az új városháza fényesen kivilágított, ciradás közgyűlési termében körülnézünk. A kurzus-időkből ittmaradt szörnyeteg fejét ugyan nem volt szerencsénk látni, mert betegségével kimentette magát, de ott lebegett a szellem a múzeumba illő városi esoda fölött: az egészséges törzsnek, amelyet Budapest demokratikus népének erős akarata hozott létre, még mindig vidáman főcánok a hal farkát példázó csökevénye; a szerencsésen kisebbségbe szorult keresztény községi párt. És a törzs nem tudja kiélni a maga életét, képtelen betölteni hivatását mindaddig, míg a hozzáragasztott fejet el nem választják tőle. Ha van némi esztétikája a közéletnek, — már pedig polgárosult társadalomban kell hogy legyen — a jóízű és a higiénia szempontjából is minél előbb végre kell hajtani az egészséges operációt. A demokrata-szabadelvű többség és *Sipőcz Jenő*nek mint polgármesternek feje: segítségem össeilő, káros és káros antropológiai alakulás.

Az ilyen természetellenes, erőszakolt kényszer-együttlétnek egyik elsőrendű és legfurcsább tünete az, hogy az egymásra oktrojált testrészek — egymás ellen fejtik ki életfunkcióikat. Ebből pedig nem sarjadhat üdv és eredmény a fővárosra, a monstium boldogtalan eltartójára. Fej és törzs a taktikázás nyúlós csirizével van összeragasztva, — érthető, ha szabadulni akarnak egymástól. A fej a — vétagokat ostromolja szerelmével és mindent elkövet, hogy a test tartóoszlopa, a demokrata gerinc meghajoljon, elcsenevészüljön. Kévsébe képletesen szólva: a kisebbségi polgármester és a képére teremtett tanács kerüli a találkozást a többséggel és két hónap is elmúlik, amíg a főváros égetően sürgős szociális kérdéseinek megvitatására, alkotó munkára ülhet össze a város parlamentje.

A rendszeres, programatikus munkát, amelynek egy szilárdan kitűzött cél kellene hogy az iránytűje legyen, így természetesen ad hoc-kapkodás, tétovázás, ide-oda tántorgás váltotta föl. Egységes gondolat, egységes

Magyar Színház Dr. Szabó Juci

terv mikroszkóppal sem fedezhető föl. A közgyűlés, mint valami időtlen, lomha test vonszolja a ráaggatott tessék-lássék feladatokat. Perverzus képtelenség: nem mondhatunk egyebet, mikor a demokratikus közvéleménynek a reakció ittfelejtett képviselőjével való kényszer együttélését és az ebből eredő tökéletes impotenciát látjuk. Budapest polgársága mást akart, mást kívánt, mikor újjászervezte a törvényhatóságot. És ennek az akaratnak, amely egyúttal alkotmányos parancs, most már haladék nélkül érvényt kell szerezni: a megújodás szelleme kézzelfoghatóvá, termékennyé csak akkor válik, ha a főváros első emberét, a *polgármestert* ugyanaz a lélek hatja át és serkenti alkotómunkára, amely a polgárság *többségének* lelkével szétválhatatlanul összefonódik és egybeforr.

Nekünk, demokratáknak, a szerdai közgyűlés mégis hozott valami elégtételt. Megmutatkozott, hogy ott, ahol a katasztrofális bajokkal kínló, elmerülő polgári társadalom és munkásság életérdekeit kell szolgálni, a mi táborunk az, amely az agitáció ellenállhatatlan erejével és a teljes fölkészültség fegyverzetével áll ki a küzdőtérre. *Csatanyerése volt a demokrata meggyőződésnek és akaratának az a ritka siker, amelyet Bródy Ernő aratott az üzletek és lakások fölszabadítása ellen indított mozgalom mindennél előbbre való ügyében.* Bródy Ernő másfél óras beszéde félelmetes kirobbanása volt a kurzus bölesei által hamurétéggel beszórt lávának: a polgári és munkásosztály keserűségének, amelyvel könnyelmű packázás folyik, a régi nyomorult taktikázás veszedelmes eszközeivel. Bródy érveinek hatása alól a kereszténypárt sem vonhatta ki magát s külön érdeme, hogy a szociális érdekek egyetemességének hangoztatásával a *demokrata program nagy átfogó és egyesítő erejét* revalálta. Tizennyolc esztendeje harcok Bródy Ernő a pesti polgár, a pesti munkás jobb lakásáért s ezzel jobb megélhetéséért, emberi sorsáért. Ennek a küzdelemnek erőteljes étappe-ja volt a szerdai beszéd, amely több mint beszéd, mert becsületes kötelességteljesítés, derék demokrata munka volt.

Képzeldök lennénk, ha el akarnánk hitetni magunkkal, hogy a polgárság húsába vágó minden kérdésben ilyen egyértelműségre lehet számítani a törvényhatósági bizottságban. Egy antiszociális, romboló és gyűlölködő rendszer ithagyott expozitívájával és egy folyton lesben álló, alkalmazkodó uszályal eredményes, áldásos munkát még heroikus erőfeszítés árán sem lehet elvégezni. Ez legyen hát a jelszó: *Új polgármestert Budapestnek! Demokratikus polgármestert Budapestnek! Minél előbb!*

—r

Leszállítják a gáz és villany árát

Amikor a demokratikus blokk a választáson fölvette a harcot a kurzus-városháza ellen, programjának egyik sarkalatos pontja a közszolgáltatások árának leszállítása, az üzemek olcsóbátétele volt. Alig alakult meg Budapest polgárságának új képviselője, a blokk javaslatára leszállították a villamos tarifáját. Már akkor keresztül akarta hajtani a demokratapárt a gáz- és villanyárak leszállítását, de bizonyos akadályok merültek föl, amelyek a kivített hátráltatták. Most végre abba a stádiumba jutott az ügy, hogy a *blokk már a legközelebbi napokban összehívathatja a világi bizottságot*, ahol a gázgyár és villamosossági művek vezetőségétől felvilágosítást kérnek a blokkbeli bizottsági tagok arra nézve, hogy a jelen pillanatban keresztülvihető-e a gáz és villany árának leszállítása. A *Polgár* értesülése szerint *úgy a gázgyár, mint az elektromos művek igazgatósága hajlandó a főváros polgárságának ezt a jogos és régóta várt kedvezményt megadni* és a világi bizottság ülésén ezt be is fogja jelenteni. Az árleszállítás nem lesz nagyon jelentékeny, de mindenesetre rést fog ütni a fővárosnak azon a merev politikáján, amit ebben a kérdésben évek óta folytatott.

SPORT

Protekciónizmus a sportban

Ira: Dr. PÓSTA SÁNDOR

Mi köze van a politikának a sporthoz? Joggal kérdezi ezt minden politikus, akinek a politika nem sport és minden sportember, akinek a sport nem politika. És mégis! Mintha a legtermészetesebb dolog volna a világon: a magyar sportéletben a legféltelenebb módon *dühöng a politika!* Még pedig nem az a politika, amelynek minden meglévő érték szent és megóvandó, nem az a politika, amely a kultúra örökértékű eszközeivel rejtett kincsek után kutat, a föltalált gyémántokat hálsán csiszolgatja, szeretettel, gondossággal őrizi, hanem az a politika, amely csak a hatalomra tör a hatalomért és vak önzésében rombol, pusztít, építeni pedig nem tud. Vajjon miért van ez így? A válasz nem nehéz. Magyarországon egy idő óta a politika mindenre jó. Ezen a címen verekednek, ezen a címen gyilkolnak, ezen a címen bombát hajigálnak, ezen a címen frankot hamisítanak, állást, vagyont, sikert is lehet e címen elérni.

Mi sem természetesebb, mint az, hogy az a sportember, akit a zöld gyepen megelőztek, aki vetélytársait a sportban legyőzni nem tudta, *politikusná* vedlett. Ha nem sikerül a zöld fűvön, majd sikerül a zöld asztalnál, vagy a budai kis kocsmá tarka abroszainál.

A régi jó világban, ha támogatták hivatalosan a sportot, azért támogatták, mert *nem* volt benne politika. Ma azért politizál a sport, mert támogatják, és *hogy* támogassák!

Ime néhány példa. *A magyar labdarúgó-sport* a háború után hallatlan erővel kell új életre, és pusztán saját erejéből olyan nívóra emelkedett, hogy irigylte ennek a virágzó sportnak a esődjét. Kudarc egyremásra, új és fájdalmas vereségek. *Játékos vándorlás, áldozott professzionizmus, gazdasági krízis: ezek a jelzavak*, amelyek mögé a politika megbújik.

Ne áltassuk magunkat! A játékosok kivándorlása nem volt olyan méretű és főképp gazdaságügyi szempontból nem volt olyan természetű, hogy a jelen esődjét okozta volna. *A sportban senki és semmi sem pótolhatatlan csak a sportszellem. A sportszellem pedig a bajtárs szeretetét, a vetélytárs megbecsülését, a győzni akarást, nem pedig a mindenáron való érvényesülést* jelenti. A magyar játékosrezervoár oly nagy, hogy nemcsak a kivándorolt, hanem még a kiüldözött játékosokat is könnyen lehetett volna pótolni, de a jó pótlás nem sikerülhetett, mert *üldözötté vált maga a sportszellem is*. A romboló politika addig ólálkodott, amíg sikerül bevinni a meghasonlást a vezetőségbe, s amikor ez a nagyszerű politika látta, hogy a magyar labdarúgás még ezt a halálos betegséget is kiheveri, akkor elordította magát, hogy a *labdarúgás fölhalja a többi sportágat*. Nem lehet túrni, hogy a közönség csak olyan sportágat támogasson, amelyet évek során át kifejtett nagyszerű és céltudatos munkával a szívébe beloptak, olyat is támogasson, amely iránt az érdeklődését fölkelteti eddig nem tudták, támogassa a közönség pénzével azt a sportot, amelyre ingyen sem kíváncsi, mert kíváncsivá tenni nem tudták.

Es a politika segített. Főlemelt taglóval, illetve *adóval* sújtotta azt a sportágat, amely minden csapást el tudott viselni, csak azt nem, hogy az a tribún, amelyen ingyen joggal csak a gazdagok ültek, fizetni pedig a magyar középosztály és munkásság fizetett, még azt az érdeklődést is megfizesse, amelyre a *politizáló* bajtársaknak a sportban szükségük van.

Tévedés az a hit, hogy a professzionizmus bevezetése végleg megoldja a magyar futball válságát! Ha a mai magyar politikai élet fattvúhajtásai elsorvadnak

és újra kivirul az igazi sportszellem, akkor éled újra, új erőre a magyar futballsport is.

Vagy nézzük a magyar úszósportot! Itt nincs úszó-vándorlás, nincs szó professzionizmusról! Szó van arról, hogy az úszószövetség vezetősége olyan súlyt és tekintélyt szerzett a világ előtt, hogy a nemzetközi úszószövetség az első európai úszóbajnokságok színhelyéül Budapestet választotta. Egészen bizonyos, hogy ha a nemzetközi úszószövetség magyar résztvevői nem lettek volna a sportszellemnek — amely az egész világon egyféle értelemmel bír —, olyan nagyszerű képviselői, akkor a nemzetközi politikai megmondólas Európa minden más fővárosát kijelölte volna, csak éppen Budapestet nem. Nyugodtak lehetünk Európa többi nemzetének is van annyi eszük, hogy megítélhessék minő propagandát jelent hazájuknak, ha egy Európa-bajnokság színhelye lehet.

Csak nálunk hiányzik az a sokszor emlegetett m. kir. és sz. tapintat. A legkülönbözőbb helyekről addig fúrták az úszószövetség hajóját, amíg sikerült a labdarúgószövetség példájára ide is kormánybiztot szerezní. Hogy ez is csak úgy magától ment volna?! No nem egészen. Ez is a numerus clausushoz tartozik.

Méltóztassék csak elgondolni, a hazai testnevelés legfőbb öre a kultuszminiszter, az a kultuszminiszter, aki Genfben a numerus clausust megvédte, aki a fájvédők ezidőszerint legkedvesebb minisztere, s akihez tartozik az Országos Testnevelési Tanács, élén egy egységspárti, egyébként jóindulatú képviselővel, tengerészeti és szárazföldi katonai tanácsdagokkal, tornászati és atlétikai sportexponensekkel, tele hivatalos jóindulattal a — politizáló sport iránt.

Igy aztán érthető, hogy amíg az Országos Testnevelési Tanács a dobsinai jégbarlang és nemtudom én milyen barlang oájsaira a testnevelési alaplól száz és száz milliókat utalt ki, addig a súlyos válsággal küzdő futballsport elé a bürokratikus adminisztráció bevehetetlen barrikádjait emelte. Amíg zseniális ötlettel a marhapasszusokra sportbélvegek kényszerű fölragasztásával sok milliárdos új alapot teremtett, addig a fővárosra, illetve magánosokra hártotta a magyar versenyuszoda megteremtését, holott ez mégis csak az egész magyar nemzet sportügye, tehát országos kötelesség, állami feladat.

Vizont rendelet lát napvilágot, hogy a középiskolai sportegyletek kötelesek katonai céllövőfegyvereket beszerezni. Szeretném tudni, minő sportbeli érdek dikálja a legdrágább sportnak, a céllövésnek az iskolákban való meghonosítását? Mert ha nem sportcélokat szolgál a katonai céllövés, akkor bizonyára lenne rendelet a lövészárkok, drótsóvények és egyebek sport-szerű készítéséről is! De nincs! Ezek csak a mai sportprotekciónizmus tünetei. S amiképpen mérhetetlen károkat okoz az egyoldalú protekciónizmus a gazdasági életben, épúgy jelentkezik a protekciónizmus pusztító hatása a sportéletben is.

Nem lehet a sportban védővamos politikát folytatni, mert ex offio védeneket termel, már pedig a védenek telhetetlensége határt nem ismer. Kiöli az ország ifjúságának a lelkéből az igazi sportszellemet, anélkül pedig az „ifjú vitézek, daliás leventék“ üres bábok csupán, akik talán hangos szóval hisznek Magyarország fölámadásában, de tenni érte egyesült erővel, önzetlen bajtársi összetartásban sohasem tudnak.

Mind, ami nagy és észszerű, kisebbségben van. Voltak miniszterek, kikkel a nép és a király ellenkeztek s akik nagyszerű terveiket egyedül vitték keresztül. Nem gondolkodható, hogy az ész valaha népszerűvé váljék. Szenvedélyek és érzelmek lehetnek népszerűek, de az ész mindig csak egyes kiválóságok birtokában van.

(Goethe)

KÖZGAZDASÁG

Nem szabad eljátszani a külföld bizalmát

A szanálás művének legelső föltétele, a külfölddel való kereskedelmi összeköttetés, mind a mai napig késik. Legkövetlenebb szomszédainkkal nincs meg a forgalom szabályozására szolgáló megegyezés. Egyedül a pénzpiac tudta megtalálni összeköttetéseit. A külföld bizalma föléledt, s ha nem is az egész vonalon, de némely vállalatunkkal szemben a lognobilisabb formában nyilvánult meg. Majd minden nagyobb pénzintézetünknek sikerült külföldi kölcsönt szerezní. A Viktória malom-konzern például közel két millió angol fontos olcsó áruhitelhez jutott. Ezzel kapcsolatban meg kell állapítani, hogy nem a Viktória, de a nemzeti becsület követelménye, hogy az ilyen külföldi kölcsönt az utolsó pillérig megfizessék, nehogy elveszítsük azt a bizalmat, amelyet a külföldi hitelezőknél megszereztünk.

A Viktória vezére vállalatának megrázkódtatását a frank-ügyre vezeti vissza. Állítólag megszávozott és folyósítás előtt álló svájci kölcsönt vontak vissza a frank-ügy miatt s ez okozta a fizetési zavarokat. Ez elvégre is nem lehetetlen. De az egészen bizonyos, hogy a Viktória ügye alkalmas arra, hogy tovább fejlessze a frank-ügy miatt kialakult bizalmatlanságot, s nem akarjuk mérlegre tenni, hogy melyik ügy értett többet a magyar közgazdasági életnek.

Bizonyos az, hogy nagyon drága az a külföldi kölcsön, amelyet belföldi kölcsönrel kell visszafizetni, s azért, hogy 200 milliárdot vonjanak el a magyar pénzpiactól, kár olyan nagy kerülő-utat tenni, mint amilyent a Viktória tett Anglián keresztül a Magyar Nemzeti Bank-ig és a TÉBE-ig. Nagyon meg kell gondolni, hogy milyen célra veszik igénybe a külföld hitelét. Ilyen kölcsönt csak produktív célra szabad igénybevenni. Játékra soha! Mert sok Viktória-ügyet és Viktória-fonkölcsönt nem bír el az ország!

Mi lesz a Viktória-részvényekkel? A Viktória malom-konzern szanálására irányuló tárgyalásokat végre befejezték és megállapodtak a hitelezési kulesban, mely szerint a szaná-

BIZÁNC

KÁVEHÁZ és ÉTTEREM

VI., TERÉZ KÖRÚT 34

Úri társaskörök

részére a legideálisabb klubhelyiség a

RÓZSALUGAS

Külön billiárd- és játéktér
Tánchelyiség. Zongora
Telefón 198—74

Kis Komédia

Lelepcs — A „készi“ — Aug'
um Aug' — Elmegy a Berta
OTT és STEINHARDT
Kezdté 8 rakor

lasi művelésben résztvevő pénzintézetek hozzájárulnak a szükséges 200 milliárd kölcsön, vagy részvénytársasági alaptőke összehozásához. A nehézségeket az okozta, hogy egyes hitelezők, főleg a külföldi érdekltségek ragaszkodtak elsőbbségi jogukhoz s a többi hitelezők háttérbeszorításával elsősorban kívánták kielégítésüket. A nehézségeket sikerült áthidalni, s a hitelezők követeléseit száz percentig biztosítják. Ez nagyon szép, csak éppen hogy a hitelezők tág csoportjából kifeledek a Viktória részvényeseit, akik ugyancsak száz percentet fizetnek rá arra a bizalomra, amelyet a Viktória-malom és kitünő vezére, Bacher Emil iránt tanúsítottak, mikor elhitték, hogy a Viktória-malom részvénye tényleg megéri azt a 350-400.000 koronát, amennyit a tőzsdei árfolyama mutatott s amennyiért meg is vásárolták. A hiszékeny részvényesek azt is komolyan hitték, hogy a Viktória malom részvényeinek 75 százaléka Bacher kezében van és csak most vették észre, hogy ebben is tévedtek, mert a tőzsdei forgalomban nem a részvénytömeg 25 százaléka szerepel, de legalább is 75 százalékát adják-cseszik. Bacher a szánálási tárgyalások „sikerés” befejezése után kijelentette, hogy a magánvagyonával is felel azért, hogy a hitelezők megkapják követelésük száz percentjét. Nos, ezt a gavalléros gesztust tessék talán a részvénytulajdonosokkal szemben is érvényesíteni. Azok is hitelezők!

A főbiztos úr meg van elégedve. Smith Jeremiás népszövetségi főbiztos legújabb jelentése sem hangban, sem tartalomban nem mond újat. A már ismert refrént hangoztatja, hogy meg van elégedve az elért eredménnyel. A magyar államháztartás egyensúlya a szánálás művének sikerét, a kibontakozás útjának tisztulását jelenti. Már ismerjük ezt a főbiztosi megállapítást, mely arra támaszkodik, hogy az adók rendben befolyanak, sőt jobban folynak, mint ahogy várták. Ez az: hogy befolyanak az adók, de ennek az adóbehajtásnak a kulisszatitkait nem ismerteti a főbiztosi jelentés. Nem szól a jelentés arról, hogy az adóhatóságok már a kivetésnél is túlzottan járnak el és az államháztartás egyensúlya érdekében a behajtás körül is túlzott erélyt tanúsítanak. Az államháztartás érdekének feláldozzák az adófizetők érdekeit s ha nagyon sokáig örvendezik a főbiztos jelentéseiben, végül még sem lesz rendben az államháztartás, mert fizetésektelen állampolgárok még sem fognak majd adót fizetni.

A Nemzeti Bank közgyűlése. A Magyar Nemzeti Bank főtanácsa február 1-én tartott ülésében megállapította a február 15-én tartandó II. rendes évi közgyűlés napirendjét és azt a határozatot hozta, hogy az alapszabályok 28. cikke értelmében kilépő három főtanácsos, valamint a számvizsgálók újból való megválasztását fogja a közgyűlésnek javasolni. A főtanács egyúttal tudomásul vette a számvizsgálóknak a közgyűlés elé terjesztendő jelentését.

A Kistarsasal osztaléka. A Gép- és Vasútfelszerelési Gyár Rt. január 21-én tartott közgyűlése az 1924-1925. évi osztalékot 8000 koronában állapította meg, mely február 1-től kezdve a Nova Közlekedési és Ipari Rt. pénztáránál (VII. Kertész uca 10.) kerül kifizetésre. A részvények kicserelésének időpontját és módozatát a társaság később fogja közölni.

SZOCIÁLPOLITIKA

A dolgozó Budapest

Nagyszabású munka indul meg rövidesen a városházán. Arról van szó, hogy a székesfővárosi statisztikai hivatal három igen jelentős adatgyűjtő munkát indít meg. Meg akarja csinálni:

1. a munkabérstatisztikát;
2. a háztartási statisztikát és végül
3. az egyesületi statisztikát.

A munkabérstatisztika a főváros területén lakó ipari munkásságot öleli majd fel. Kiterjeszkedik a munkabérekre az ipari munka minden ágában s így világos képet fog nyújtani arról, mit keres Budapestben, ebben a most oly sanyarúan élő városban egy ipari munkás, mit keres és hogyan keresi, mennyi idő alatt, mennyi munkával keresi. A munkabérstatisztikát ugyanis kiegészíti majd a munkaidőre vonatkozó adatok gyűjtése.

Hozzákapcsolódik a munkabérstatisztikához a háztartási statisztika. Ha a munkabérstatisztika feltárja, hogy Budapestben mit keres egy munkás, a háztartási statisztika megmondja majd, mire költi a keresményét. Mit vesz, mit vehet rajta és mit — nem vehet rajta.

A magánháztartások statisztikája a társadalmi statisztikának egyik legfontosabb ága, mert a háztartások kiadásait és bevételeit nemcsak számszerűleg tünteti fel, hanem meg is világítja az egyes néposztályok fogyasztásának mikénti alakulását, sőt továbbmenőleg tartalmazhatja a különböző társadalmi rétegekhez tartozó háztartások tagjainak életrajzát. A háztartási budgetekből lehet következtetni egyes néposztályok relatív vásárlási erejére, árváltozásoknál előálló keresetváltozásokra, az árakulakulás jelenségeire, melyeket a drágulás, a vámok, adók és vasúti tarifaemelés idézhetnek elő. — a részletügyletek és más hitelnyújtó intézetek hatására az általános fogyasztás kialakulásánál stb.

Ha ez a két statisztika a bevételek és kiadások viszonyát s a kettő révén a munkás-lakosság anyagi helyzetét világítja meg, a harmadik, az egyesületi statisztika, megmutatja majd, hogy Budapest munkás-lakossága az így megvilágított viszonyok közt mit produkál egyesületi, téren s egyesülve. Gazdasági, kulturális, jótékonyossági s egyéb jelszavakkal igen nagyszámú egyesület él Budapestben, miben áll ezeknek a tevékenységük, kik, mely rétegek tömörülnek bennük nevezett tevékenységre s mit jelentenek ezek az egyesületek Budapest életében. Ezekre a kérdésekre nyújt majd feleletet az egyesületi statisztika.

A három együttvéve pedig így alakítja majd ki a dolgozó Budapest nagyszabású monografiáját. Ez a dolgozó Budapest az aravalló kezét és fejet várja csak, hogy az így feltárt hiányok pótlásán, bajok meggyógyításán és megszüntetésén, jobb viszonyok, jobb jövő és jobb jelen kialakulásán lehessen megkezdni a munkát. Az igazi alkotó munkát.

A statisztikai hivatal előterjesztésére a tanács már utasítást is adott, hogy a főváros statisztikai hivatala ez évi munkaprogramjában e kérdéseket illessze be, a sürgős kivitellel nézve az előkészítő munkálatokat haladéktalanul tegye meg s a feldolgozás esetleges költségeit a hivatal 1926. évi költségvetésébe vegye fel.

1 Biztos: Papagáj-Kabaré-ban

Erzsébet körút 33 — Telefon J. 121—67

mulat a legjobban, még pedig

2 főlekép, mert a szenzációs új műsor után világvárosi mulatók
attrakcióit élvezheti.

3 dzezsbenden tútétesnek a DIXI BÓYOK,
szólet hall **4 Kendor ibolyát, Vidor F.rikét, Dénes Oszkát**
és **5 Fritz Ödönt,**
kitünő darabon mulat, melyben **6 Békeffy László Sarkadi Aladár,**
7 Gözon Gyula, Sándor özs t stb. mulattatják és
szor-san fog élvezni, ha **8 Raskó Babát, Fűredy Ellyt, Krajnik**
Mariát hallhatja

országgra szóló murit csaphat a **műsor után**

Helyárak 15—35 ezer koronáig

MINDEN KEDDEN, SZOMBATON, VASÁRNAP
ZÁRÓRA 5 ÓRAKOR

Igazgatótulajdonos: **OLÁH GYARFÁS MIHÁLY**

DEMOKRATA ÉLET

Jubilál

az első demokrata asztaltársaság

Bensőséges ünnepség színhelye volt szombaton este a *Központi Demokrata Kör*. A legrégebb demokrata asztaltársaság ünnepelte annak a napnak harmincadik évfordulóját, amelyen a *Korona Asztaltársaság*, mai nevén az *Első Budapesti Demokrata Asztaltársaság* megalakult, zászlaján *Vázsonyi Vilmos* nevével, kinek apja huszonnyolc éven keresztül volt az asztaltársaság díszelnöke, élén *Altmann Jánossal* és *Weisz Jónással*, programjában a jótékonyossággal és a demokratikus eszme terjesztésével.

Zsúfolásig töltötte meg a jubiláló közönség a Központ nagytermét. Az asztaltársaság tagjain, barátain és vendégein kívül a demokrata élet vezető egyéniségei közül *Vázsonyi Vilmos* családjával, *Baracs Marcell*, *Bródy Ernő*, *Pósta Sándor* és a kerületi szervezetek vezetői jelentek meg. A vendégeket *Altmann János* elnök üdvözölte néhány meleg szóval, majd dr. *Pető Ernő* mondotta el ünnepi beszédét. Rámutatott, milyen jelentős dolog, amikor egyszerű polgáremberek derék társasága harminc esztendőn át tart ki egy eszme mellett, s támogatja eszmeiben, feltűnés nélkül az erre szorulókat, és ma is töretlen erővel, lelkesedéssel áll az eszme mellett. Majd meleg szavakkal emlékezett meg a régi vezetőkről, *Altmann János*ról, *Weisz Jónás*ról, *Wilhelm Adolf*ról, *Vajda János*ról, *Sümei Vilmos*ról és *Pető Sándor*ról, aki — fájdalom — nem érthette meg a jubileum napját.

Vázsonyi Vilmos

emelkedett ezután szólásra.

— Jubilálni, — mondotta — mindig szomorú dolog, mert azt jelenti, hogy ismét elmúlt az esztendőök sora: öregszünk. Csak a testületeknél nem szomorúság a jubileum, mert ezek olyanok, mint a Duna, amely itt folyik: folyt már pár ezer év előtt is, mindig más víz van benne, és mégis ugyanaz a Duna marad. Így élnek örökké a testületek is. Én ott voltam ezzel az asztaltársasággal a kezdet kezdetén, amikor még a Hajós utcában megalakult. Később még jobban hozzáforrasztott az, hogy apámat választotta meg díszelnökévé. És ez az asztaltársaság híven kitartott mellettünk, jobban-rosszban, és én boldogan látom közöttünk a régi vezetőket, sajnos, nem mindet. *Nincs itt az apám, nincs itten Pető Sándor, és még sokan, akikről nyugodtan beszélhetünk a fehér asztal mellett.* Mert jól esik az emlékezés

azokra, akiket szerettünk és nincs nagyobb öröm, mint fájdalmas megilletődés emlékezni vissza azokra, akik büszkeségünk voltak, amíg közöttünk jártak. De itt vannak az új harcosok, akik a régiektől tanulnak elvűséget attól a korszaktól, melyből áthoztuk a magunk idealizmusát, elvűségét és ama kor neveltjeinek, mely mindenre alkalmas, csak arra nem, hogy ezeket a tulajdonságokat plántálja a lelükbe, mi vagyunk a politikai becsület, az elvűség tanítómesterei.

— Akik együtt voltak ebben az asztaltársaságban, nemesak a jótékonyosság jegyében voltak együtt, nemesak a fehér asztal mellett, hanem zászlóhordozói voltak a demokrata eszmének is. Boldog vagyok, hogy itt lehetek régi barátaim között, mert tudom, hogy jó emberek között vagyok, hűséges barátok között, akik nemesak akkor vannak velem, amikor velem a dicsőség, a siker, a verőfény, hanem mellettem állnak akkor is, amikor nincs siker és nincs verőfény. Nem kívánhatok én barátainknak Istentől nagyobb ajándékot a mai ünnepen, mint azt, hogy érjék meg azt a napot, amikor visszatér az általunk jónak nem tartott, régi idők derűje és nyugalma, amikor megint szeretet, jog és béke lesz ebben az országban, mert az lesz mindannyiunk igazi jubileuma. Örömmel láttam az ünnepi szónok helyén *Pető Ernő* barátomat, akit bátyjának méltó utódául tekintek, méltónak arra, hogy helyét a kör és a párt életében betöltse. Mégegyszer szeretettel üdvözölöm barátaimat és Isten áldását kérem rájuk.

Vázsonyi szívhez szóló, megrázó erejű szavai után *Bródy Ernő* méltatta azt az elvűséget, mely az asztaltársaság tagjait a demokrácia eszméje és vezére iránt mindig áthatotta. Ez az elvűség ad Vázsonyinak inspirációt és erőt a nagy küzdelemhez, amit most vív meg. A mögötte álló tábor ragaszkodását és az igazság erejét viszi a küzdelembe, és ezek segítségével fogja kivívni a diadalt.

Az est utolsó szónoka *Weisz Jónás* volt, aki *Altmann János* elnököt köszöntötte meghatótt szavakkal. Az ünnepély után a hajnali órákig tartó tánc következett.

A Központi Demokrata Kör februári programja. A Központi Demokrata Kör szombat estéinek programja a politikai, gazdasági és kulturális kérdések egész sorozatát öleli fel. Február 6-án *Baross János* képviselő a „*Falu és város közöttös érdekei*”-ről tart előadást, 13-án tag-avató vacsora lesz, *Stella Adorján* és *Lux Terka* előadásával. 20-án *Lovik Károly*, 27-én dr. *Balkányi Kálmán* tart előadást.

Mit beszélnek rólunk Londonban és Párizsban

Válogatott közönség töltötte meg zsúfolásig szerdán este a *Lipótvárosi Demokrata Kör* kiváló izléssel, otthonos kényelemmel berendezett, fényes termeit, hogy meghallgassa dr. *Hegedűs József* előadását londoni és párizsi úti élményeiről.

Az előadó először Londonba vezette el hallgatóságát. Feltárult a hatalmas metropolisz lüktető élete, uccáinak szédítő forgalma; a világalulmat jelentő angol kereskedelem és ipar. Londonban ma is nagyméretű építkezések folynak. Az áruházak uccáját, mely olyan, mint a mi *Andrássy* utunk, az áruházak tulajdonosi teljesen lerombolták és újra felépítették az elmúlt három év folyamán. De azért nagy a munkanélküliség. Másfélmillió ember kap Angliában munkanélkülegélt. Nagy a telek- és lakásínség is és ennek megfelelően magasak a telek és lakások bérei. A Cityben egy négyszögöl telek ára 200 font, egy kétszobás lakás évi bére a *St. James Square* 280 font. Az idegent nem szeretik és lebecsülik. Angol mondás: *Többet ér egy angol kutya, mint egy idegen ember.* Másik angol mondás, mely jóízű humorral mutat rá az angol alkotmányosság tökéletes voltára: *A király legutóbb bevezetette a Buckingham-palotába a telefont, azért, hogy végre legyen valami, amibe ő is bele-szóthat.*

Mint vélekednek az angolok rólunk? Hogy kellemetlen szituációba ne kerüljék — úgymond — magam hozakodtam elő a franküggyel. Kérdésekre két választ kaptam. Az egyik: a magyaroknak meg kell végre tanulni, hogy takarékoság nélkül nem lehet belekapcsolódni a világ gazdasági életébe. A másik: a magyarok tanulják meg, hogy lehet a mások pénzével, de nem a mások pénzéből vagyont szerezni. Egyébként az angolok a franküggyet, mint mindent, az angol bussiness szempontjából kezelik. Miután az angol tőke meglehetősen intenzív módon kapcsolódott bele az utóbbi években a magyar gazdasági életbe, Angliának kárára lenne, ha Magyarország részére a frankügyi súlyosabb külpolitikai és gazdasági bonyodalnakat jelentene. Tehát a franküggyben támogatt bennünket és vagy hallgat rólunk, vagy minden eszközzel ment bennünket.

Ezzel szemben Párizsban ma csak két dolgot kaphat az odaérkező magyar: *mezeten nőket, és mezeten gyűlöletet.* Merénylet történt a francia nemzetiség ellen és ezt hosszú évekig nem fogják nekünk a sovén franciák megbocsátani. De nem a sovinizmus a fő-erője az ellenünk megmutatókozó gyűlöletnek, hanem főleg az a hatalmas propaganda, melyet *Csehország* ellenünk folytat. Három lapot vettek meg erre a célra, melyek vadul szítják a gyűlöletet ellenünk. A legutóbbi *Briand-jegyzék* szigorja is cseh aknamunka eredménye. A francia ipar súlyos válság óráit éli. Erre hihetetlenül nagymérvű megrendeléseket kapott a cseh ipartól, de a megrendelések föltétele az volt, hogy *kíméletlenül lépjen fel velünk szemben a francia kormány.* A francia nagypipar erre minden befolyását latba vetette és

Franciaország, eredeti szándéka ellen, bűnügyi térről politikai térre is átvitte a frankügyet.

A tanulságos, színes és élvezetes előadást nagy tetszéssel fogadta a hallgatóság, és befejeztével melegen ünnepelte dr. Hegedűs Józsefet.

Vázsonyi üdvözlése a frankügyben folytatott küzdelméért

Az Erzsébetvárosi (XIV.) Demokrata Kör esütörtökön taggyűlést tartott, melyen dr. Lányi Géza főtitkár fejtegette, hogy a törvényhatósági választásokkal még korántsem ért véget a küzdelem a városi kurzus ellen és ezért a szervezés munkájának lankadatlan erővel kell tovább folynia. Utána dr. Schmidt Dávid üdvözölte azt a tevékenységet, amit a párt a lakáskérdésben fejt ki és fölkérte Magyar Miklós elnököt, hogy a közgyűlésen azt az álláspontot támogatassa teljes erővel, mely nem hajlandó a lakásfőszabadtást engedélyezni és a lakbér részletfizetési kedvezményének rendszeresítését követeli. Havas Mór háznagy köszönte meg ezután azt a jóléti ünnepelt, melyben őt a kör tagjai részesítették abból az alkalomból, hogy a háznagy teendők elvégzését ismét átvette.

Magyar Miklós hosszabb beszédben számolt be arról a küzdeletről, melyet Vázsonyi Vilmos a frankügyben az igazság földelítéséért folytat. Aki újságot olvas — mondotta —, láthatja, hogy vezérünk most is az igazi demokrácia megvalósulásáért harcol és azok ellen,

akik a frankhamisítással sárba tiporták a nemzet becsületét s tönkretették nehezen megszerzett hitelét. Soha politikai pályafutása alatt nagyobb erővel méltóbb ügy szolgálatában nem állott és államférfi nagyobb szolgálatot nem tehet hazájának, mint ő, amikor tudva és ismerve a veszélyt, melyet ezzel magára zúdít, rendíthetetlen bátorsággal követeli az igazság teljes kiderítését és az ország becsületének megmentését.

Még Band Géza, Hertmann Rezső, Weisz Sándor és mások szólaltak fel s valamennyien minden demokratikus gondolkodású polgár szeretetéről és ragaszkodásáról biztosították Vázsonyit.

A közéletmezés javításáért

A választások lezajlása óta hatalmas küzdelmet folytat a demokratikus blokk, de főleg a demokratapárt, a főváros közéletmezésének olosabbá tétele érdekében, melynek előfeltételül a fővárosi éllelmiszerveinek átszervezését tekintik.

Ennek az akciónak jelentős állomása volt az az értekezlet, melyet a XVIII. választókerület bizottsági tagjai tartottak a Józsefvárosi (XVIII.) Demokrata Kör helyiségében, s amelyen résztvettek azok a kerületbeli bizottsági tagok, akiket részint a demokrata, részint a szociáldemokrata párt bízott

meg a közéletmezési ügyök irányításával.

Az ülést dr. Hajdu Marcel elnök nyitotta meg, aki rámutatott a közéletmezés ügyének nagy fontosságára, majd felkérte az előadót, Zombor Géza ny. államtitkárt, a kérdés ismertetésére.

Zombor részletesen beszámolt a közéletmezés körül folytatott harcokról, eredményekről és ismertette a blokk programját.

Az értekezlet beható vita után különösen az évek óta hiányzó zárszámadások sürgős elkészítését követelte, első sorban a nagyobb alapok elszámolását kívánja sürgősen a közgyűlés elé terjesztetni, úgyszintén beszámolót követel az egyes városi üzemektől is. A határozatoknak illetékes helyre továbbításával Zombor Géza és Deutsch Mór bizottsági tagokat bízták meg. Az értekezlet társasvaosora követte, melynek során dr. Hajdu Marcel, Zombor Géza, Zimmermann Dezső, Ungár Adolf, dr. Vető Miklós, Steiner Mór és Román Ernő szólaltak fel.

A XIX. kerület Demokrata Kör január 28-án Beethoven-estét rendezett. Márkus Ervin Beethoven naplójegyzeteiből a leveleiből a halhatatlan zeneköltő érzés- és gondolatvilágának érdekfeszítő dokumentumait ismertette és felolvasta „Beethoven” szerelmei” című tanulmányát, K. Márton Nelly zongoraművész nő Beethoven Pathétique-sonátáját és Rondo a capriccio-ját játszotta, a finom árnyalatokat is érvényre jutató, fejlett technikával.

NŐMOZGALOM

Az asszony és a politika Baracs Marcellné a szervezkedésről

Alig néhány hete, hogy a Nemzeti Demokrata és Szabadelvű Nők Csoportjának szervezkedése megindult és a munka már fővárosszerte nagy lendülettel folyik. Az egyes választókerületekben már állnak a pártkeretek és a tagok száma egyre növekszik. A Nemzeti Demokrata és Szabadelvű Nők Csoportjának elnökszassnya,

dr. Baracs Marcellné

a szervezkedés mai állásáról, az eddig elért eredményekről, az asszonyoknak a politikai életbe való bekapcsolódásáról a következőket mondotta:

— Egyelőre csak arról lehet beszámolni, van-e szilárd és komoly alapunk arra, hogy a Női Csoport szervezkedésének eredményeire bizony számíthatunk. Megállapíthatom, hogy erre a legteljesebb garanciánk megvan. A mozgalom egyre szélesebb keretekben folyik és egyre több bizonyosságunk van arra, hogy az eszme mindjobban és jobban tért hódít a nők körében.

— Különösen azok esatlakoznak örömmel és lelkesen táborunkhoz, akik eddig szinte ellenszenvvel viseltettek mindennemű pártmunka iránt. Már látják az asszonyok, hogy táborunk nem

harcolni és verekedni akar: a kombatáns részét a munkának továbbra is átengedjük a férfiaknak. A mi célunk a béke és a szeretet alkotó munkája, amelyet a demokrácia pártjának szolgálatában akarunk végezni. És ez nem frázis, mert a nők mozgalmában a megértés és szeretet fogalma sohasem lehet frázis.

— Budapest asszonyaival sikerült már megértetni, hogy mindazok, akik kulturális és szociális munkával akarják előbbre vinni ennek a lerongyolt, beteg városnak a legfőbb érdekeit, — talán szervezeteinkben bőven munkaalkalmat és munkakört.

— Az asszony a politikai életben eddig iránytű nélkül hanyódot: most van már határozott cél és irány. És én úgy látom, hogy a főváros asszonyai megszerették a szeretet áldozatos munkáját.

— Most már önként jelentkeznek az asszonyok. Most már nem kell rábeszélni senkit,

az asszony megérezte és fölfedezte a politikában a lelkehez és a szívéhez kapcsolódó erős szálakat.

— Társadalmi és felekezeti különbség nélkül. Mint ahogy a vezér, Vázsonyi Vilmos mondotta: Nem egy exkluzív társaság szórakozása ez, a nők társadalmi elkülönülésének megszokott formáival. Minden réteg együtt van a munkában és lázasan készül felírásai-

teni ennek a városnak a vérére.

— És én hálával és nagy szeretettel szorítom meg minden küzdő asszonytársam kezét. A demokratikus női tábor minden tagját a lélekbeli fakadó szeretet és egymás igaz megbecsülése követszolja össze egy hatalmas, erős szervezetté.

Vasárnap lesz a Terézvárosi Bál. A Vázsonyi Vilmosné elmöklöte alatt álló Terézvárosi Jótékony Nőegylet vasárnap, e hónap 7-én tartja bálját a Hungária Szálló összes termeiben. Az előjelek után ítélve, a bál régi hagyományaihoz híven, az idén is fényes sikerűnek ígérkezik. Jegyek még korlátozott számban a bál esti pénztáránál kaphatók a Hungáriában.

A Női Csoport tagjainak figyelmébe! A Nemzeti Demokrata és Szabadelvű Nők Csoportjának összes adminisztratív ügyeit a Központi Demokrata Kör, VI. Teréz körút 7. szám alatt lévő helyiségeiben intézik. Hetenként háromszor: hétfőn, szerdán és pénteken délután 3-5 óráig Boros Ilona titkárnő hivatalos órát tart. A Polgár „Nőmozgalom” rovatához tartozó minden értesítés, szervezési hír, cikk stb. a központba küldendő, a titkárnő kezébe.

Laptulajdonos: dr. Vázsonyi János
Felelős kiadó: dr. Csergő Hugó

Szopogasson köhögés ellen

Szent István gyógymaláta- CUKORKÁT,

mert e tiszta Szent István malátakivonatból készült kiváló nyálkaoldószer enyhíti a légzőszervek lobos bántalmait.

Csak egy helyen kapható

Montirozott hamutányér 39.000 K-tól
Függönyök 140.000 K-tól
150 cm. etamin 24.000 K-tól

„Erma“ kézimunkaház
Budapest VIII. József körút 17
Telefon: József 57 szám

Krámer Adolf festő- és mázolómester

Budapest I, Lágymányosi u. 4. Tel. J. 52-57

(Nemzetközi Orfeum) TABARIN VIII., Rákóczi út 63

Világvárosi műsor
Kezdetre 10 attrakció Kezdetre 10 órakor

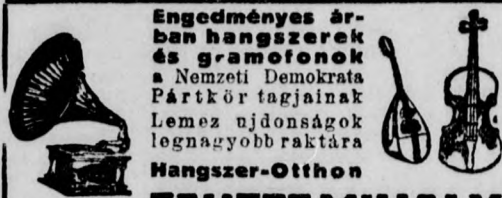
RÉZ, VASBUTOR sodrony, ágybetét gyermekkocsik elismert jóminőségénél fogva legolcsóbb **HIKKER** gyárában. Budapest, VII., Dohány ucca 6. szám. Telefon: József 124-12

Külföldi illatszerek és kozmetikai különlegességek

BALASSA HUNGARIA
DRÓGERIA Budapest,
VIII. József körút 13

BÉRHÁZAKAT

előnyösen Schreyer Üsnyöksége BUDAPEST, VII. Múrányi ucca 22

Engedményes árban hangszerek és gramfonok a Nemzeti Demokrata Pártkör tagjainak Lemez újdonságok legnagyobb raktára

Hangszer-Otthon

FEKETE MIHALY

Budapest VIII. kerület, József körút 9. szám

Váltóhitelt olesó kamat mellett folyósítunk autóra, ékszerre, szőnyegre és mindennemű árura. **BANK és ÁRUFORGALMI,** Nádor ucca 30. szám. Telefon: 108 84

Özv. Kodelkáné énekel

Műcsarnok kávéház-ban
(Andrássy út és Vörösmarty ucca sarok)

Dallos Miklós

művész-zene-kar-kísérete mellett

Polgári árak! 4 fogásos menü 25.000 Kor.

Békebeli márka!

Gyártja: **Özv. Bánd Gyuláné és Fia** kenyérgyára

VI, Frangepán ucca 15

OVOMALTINE

CONCENTRALT ERŐSÍTŐ TÁP-SZER. A REGGELI ÉS UZSONNA TEJHEZ 2-3 KÁVÉSKANAL OVOMALTINE FRISS ERŐT, JÓ IDEGEKET AD. TÁPLÁL, ERŐSÍT, HIZLAL!